

32-İK SZÁM. 1884. BUDAPEST, AUGUSZTUS 10. XXXI. ÉVFOLYAM.

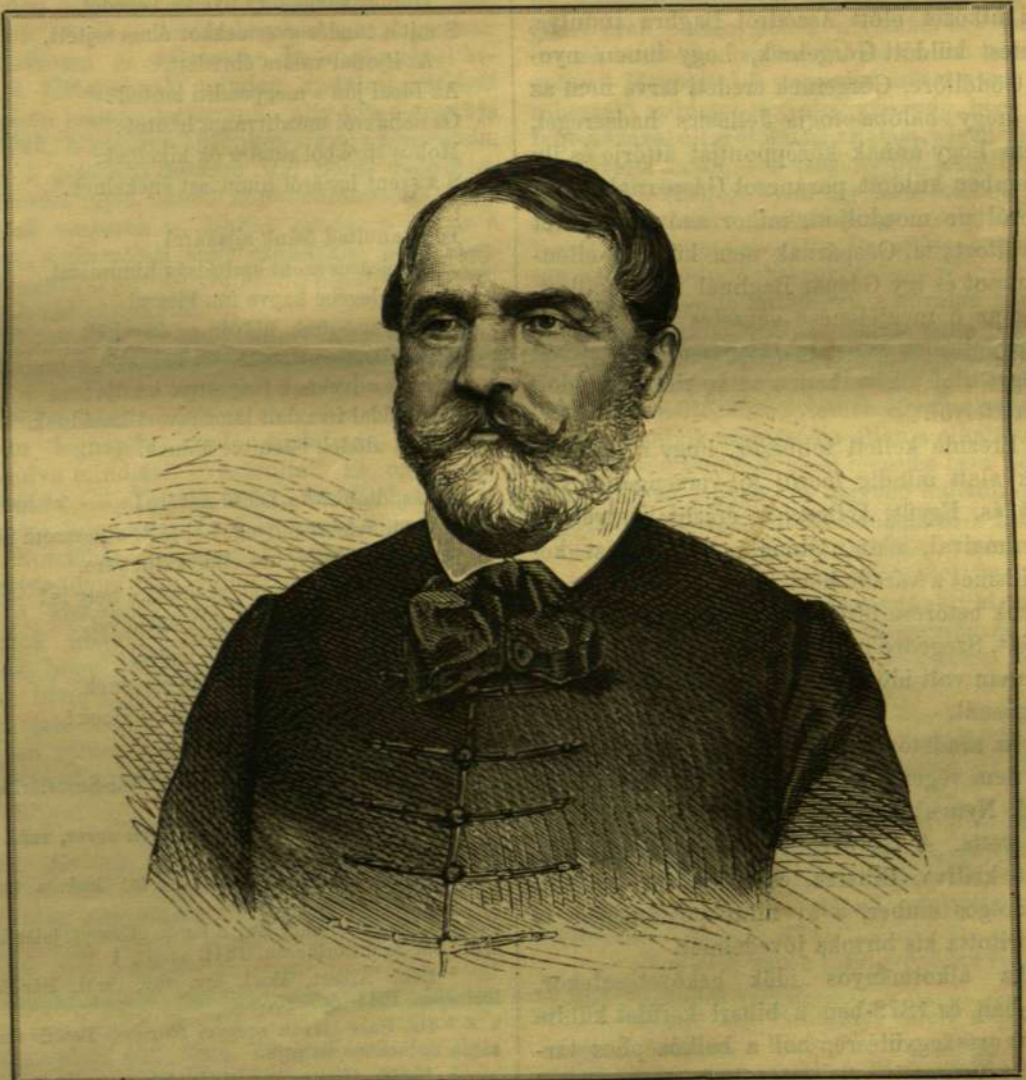
Előfizetők: VASÁRNAPI UJSÁG évi 12 frt, 6 hóra 6 frt, 3 hóra 3 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: évi 2 frt, 6 hóra 1 frt, 3 hóra 0 frt. Kiegészítő előfizetésekre a postai legelőfizetési táblán megjelölt áron lehet előfizetni.

GÁSPÁR ANDRÁS. (1804—1884.)

ASZABADSÁGHARCZ tábornokai közül ma már csak négyen élnek. Nem is valami nagy számmal éltek túl a katasztrófát. Tizenhárom lett közülök vértanu Aradon. Él még Klapka, Perczel, Bátori Schultz Bódog és Görgei. Abból a régi gárdából épen most dől ki ismét egy: Gáspár András tábornok. Ő is ott állt az aradi katonai törvényszék előtt, de nem osztozott tizenhárom társa sorsában, hanem tíz évi fogságot kapott. Érdeme volt ugyan rá, de az uralkodó egykori lovaglómestere számára találtak mégis enyhítő körülményt; ugyanis Gáspár a függetlenség kikiáltása után már nem vett tevékeny részt a hadjáratban. Megmenekült a bitófától, csak tíz évi tömlőczer itelték. Ebből másfél évet töltött el egy morvaországi várban, aztán tanuja lehetett a változó időknél, melyeknek csöndes szemlélője maradt. Az utóbbi években kapitányi nyugdíját is megkapta, tudniillik ama rangja után, melyet 1848 előtt viselt az osztrák hadseregben. Nyolcvanadik évében szolgáltatta el a halál a bihari falusi lakból, honnan huzamos ideig a kis mezőváros postamesteri teendőit is ellátta, s honnan a választók bizalma nem egy ízben az országgyűlésre is felküldte. Ezen kívül a honvédegyesületek gyűlésén lehetett még találkozni a régi katonával. De a legutóbbi években teljesen visszavonult, s bihari magányából e hó 5-ikén jött meg a szomorú hír, hogy a szabadságharcz e bajnoka is megszűnt immár élő emlék lenni.

1846-ban lett kapitány. A következő évben ki akart lépni a szolgálatból, mert egy lórugás után maradt sérülés következtében alkalmazhatatlannak tartotta magát, hiába keresvén már hosszabb idő óta teljes gyógyulást a nagyváradai hévízvizekben. De ezredese, Deym gróf nem fogadta el a lemondást és a továbbmaradásra beszélte rá. Az emlékezetes 1848-ik évben ezrede Magyarországon volt. A horvát mozgalmak megindultakor az ezredet a Muraközbe vezették, de azzal az utasítással, hogy kerülje az összeütközést Jellasics csapatával. Így azután Muraközből a kis magyar csapat egész Székes-Fehérvárig került apránként. Gáspár szereplése a magyar szabadságharczban attól kezdődik, mikor mint osztályparancsnokot Duna-Földvárba küldték Görgei-

hez. Részt vett a táci csatában, aztán Roth tábornok horvát elcsapatának lefegyverzésében. Perczel Mórral együtt harcolt most már a Dunán túl: Ozoránál, Kotorinál, Légradnál, stb. és részt vett a moori ütközetben, mikor huszáraival a magyar sereg menekülését fedezte. Már e harcokban sok érdemet szerzett Gáspár. Az ozorai csata után az országgyűlés őrnagyi rangra emelte, néhány hét múlva pedig már egyenesen ezredessé és a 9-ik huszár-ezred parancsnokává léptették elő. Perczel pedig átadta neki Roth tábornok kardját, a mit Gáspár drága emlékül őrzött. A lázongó ráczok ellen kivívott győzelmek tudatára végett őt küldötte Damjanics és Kiss Ernő Budapestre és alig volt ünnepeltebb ember a fővárosban 1848. év vége felé, mint Gáspár András.

GÁSPÁR ANDRÁS.

FILICZKY MIKSA Budapest, VI., sugár-út 59. sz. Mellfűző- és fehérmű-gyár, vászonárú-raktár. — Uri ruhakészítés. Alkalmi sejté gyártmányú mellfűzőket, ur- és gyermek-fehérműveket, vászonárúkat, asztalneműket, szövött árúkat és nyakkendőket a legújabb választékban és legújanyosabb árakon. Legújabb divatu ur- és fiú-öltönyöket, valódi gyapjú-szővevényből, kárpátos öltöny- és kimerítő árjegyzékkel, minták és méretek utalgatással ingyen és bérmentve szolgálok. Vidéki megrendelések lehető leggyorsabban eszabóztatnak. Fűggyönyök, fehérműveket és mellfűzők tisztító intézete. 1522

KIÁLLÍTÁSI ÉRTESETŐ cím alatt július 15. óta egy fényes kiállítás, képekkel gazdagon illusztrált és szakavatottan szerkesztett hetilap jelenik meg, mely a leg-hitelesebb adatokat közli a budapesti országos kiállítás előmunkálatairól. Szerkeszti és kiadja Gonda Béla. Előfizetési ára az év végeig 4 frt, 1704 a Gazdasági Mérnökkel együtt 9 frt helyett csak 6 frt. Előfizetni lehet Budapesten, koronahereczeg-utca 3. sz.

Bicycles és tricycles HILLMAN, HERBERT és COOPER-től. „Premier” Works Coventry. Gyári jegy „D. H. P.” Eredeti árak mellett folytonos készletben vannak. Brömer-Elmerhausen és Társánál Bécs, II., Lichtenauer-gasse 1. Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

SALICYLSAV-KÉSZÍTMÉNYEK KIELHAUSER H. GRÁCZ. A Salicylsav már világhírt vívott ki magának mint erjedést és rothadást akadályozó anyag, és nem csak fényesen érvényesül mindenféle belső bajok ellen, hanem ezéllírányos összetételben még fölülmulhatlan övszer a bőrre, hajra és fogakra nézve. Antiszeptikus hatása különösen rendkívüli; megakadályozza a sérült szervek rothadását, s ezzel együtt eltűnik az azzal járó kellemetlen szag is.

DLASK JÓZSEF redőny- és görfüggöny-gyártó. ajánlja gazdag raktárát redőnyökből és görfüggönyökből (rouleaux) fából és kelméből, minden nagyságban, ugyanint ruganyos ágybetéteket, elmozdítható görfüggönyöket kávéházak és vendéglők számára. Szállítja bel- és külföldre utánvét nélkül. Gyár: Dornbach, Hauptstrasse No. 27. Raktár: Hernals, Ottakringerstr. No. 32. Pótk: Bécs, I., Kärnthnerstrasse No. 14. Árjegyzékek ingyen. 1702 Képvisele Magyarországra számára kerestetik.

Franklin-Társulat magyar irodalmi nézet kiadásában megjelentek és minden könyvkereskedőnél kapható:

- Népköltészet, népdalok, népmesék, adomák. Adomák és jellemvonások a magyar színház-életből. Összegejté egy régi pályatárs. Második kiadás 50 kr. Adomák és jellemző vonások a forradalom- és honvédelméből 80 kr. Adoma-tár. Magyar népadomák, élecek és furcsa életek gyűjteménye 80 kr. A Bach-korszak adomáiban. Összegejté egy Bach-husár 80 kr. Baka-humor az utcán, kaszárnyában és háboruban. Összegejté a rokkant husár 1 frt. Bernáth Gáspár adomái, élecei és gazsiadái 1 frt 20 kr. Erdélyi János. Válogatott magyar népdalok. Képes kiadás 1 frt. Fáy András eredeti meséi és aphorizma. Negyedik kiadás. Két kötet kötve 1 frt 60 kr. Frankenburg Adolf. Az öreg Bolond Miska kalandjai szárazon és vizen, mennyben és pokolban. Sok fametsze-vényvel 2 frt. Györfly Iván, 50 magyar népdal és dallam 40 kr. — Garaboncsás diák. Iskolás adomák, diákos életek. Valódi velés és villanyos viccek változatos és választékos vegyülése, s szemeszedett szépségű szellemi szíverítései szánt szerzeménye. Közel ezeregy élece 1 frt 50 kr. — Tréfás versek. Humor gyöngyök gyönyörkötötét gyűjteménye. Kötve 80 kr. Hajnik Károly. Visszaemlékezések. Jelenetek és adomák a magyar életből 1 frt. Hegedűs Lajos. Eredeti tréfák, adomák s mondák a cigányéletből. Harmadik kiadás 80 kr. Huszár-humor az utcán, kaszárnyában és háboruban. Összegejté a rokkant husár 1 frt. Köser élecek, adomák és fám gondolatok. Összegejték Kóbi Kohn ügyvédőjtár és káplárjelölt 1 frt. Majláth János. Magyar regék, mondák és népmesék. Kiadta Kazinczy Gábor 2 frt 50 kr. Merényi László. Eredeti népmesék. Két kötet 2 frt. — Sajó- és tiszavölgyi népmesék. Két kötet 2 frt. — Dunamelléki eredeti népmesék. Két kötet 2 frt. Sisti Károly. A magyar nép dalai és dallamai. Hangjegyekkel. Négy füzet. Egy-egy füzet 30 kr., a négy füzet együtt 1 frt 20 kr., diszkótésben 1 frt 80 kr. Vajda János. Magyar bors. A legjobb magyar és idegen adomák válogatott gyűjteménye 40 kr.

A FRANKLIN TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvrusnál kapható, — az osztr. tartom. számára Szelinszki György cs. kir. egyet. könyvtáránál Bécsben, I. Stephansplatz Nr. 6. Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás után a magyar tud. akadémia megbízásából ford. Jónás János Négy kötet füzve 16 frt. Duruy Victor. Világtörténelem. Átdolgozta és Magyarországra történetével bővített Dr. Ballagi Aladár füzve 3 frt. Guizot Ferencz. Az angol forradalom története. I. Károly haláláig ford. Fésüs Gy. Czimképes kiadás 2 frt. Diszkótésben füzve 3 frt. Lázár Gyula Dr. Az oszmán uralom története Európában. I. kötet: A török nemzet őstörténetétől egész I. Szelim haláláig (1520). II. kötet: I. Szulejmántól (1520) egész a jelenkorig — A két kötet füzve 4 frt. Mangold Lajos. Világtörténelem. Dr. Müller Dániel kézikönyve nyomán. Első kötet. Okor. Füzve 3 frt. Momasen Tivadar. A Rómiaiak története. Az ötödik kiadás után a magyar tud. akadémia megbízásából ford. Toldy István. Italia térképével. 8 kötet füzve 16 frt. Napoleon császár élete a leghitelesebb kútfők után. Harmadik kiadás füzve 2 frt, diszkótésben 3 frt. Schiller Frigyes. A harmincezes háború története. Ford. Torkos István. Czimképes kiadás füzve 2 frt, diszkótésben 3 frt. Tankó János. A forradalmak kora és az újabb állami alakulások. Füzve 2 frt. Weber György. A világtörténet tankönyve. Öt kötetben. 1. Ókor 2 frt 40 kr. 2. Középkor 2 frt 40 kr. 3. Az újkor tört. a francia forradalomig 2 frt. 4. Az újkor tört. a francia forradalomtól korunkig 2 frt. 5. Az egész műre vonatkozó tárgymutató 1 frt 20 kr.

FONTOS! ITAVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LÁTÁSUKRA!! A legjobb szemüveget nyújtja jótállás mellett SOLOMONSON N. H. látzerész, váci utca 19. Leggazdagabb választék párisi színházi látésk- és tabori távcsövekből, 5—20 frt-ig. Nagy választék amerikai emberi műszerekből.

CALDERONI ÉS TÁRSA látzerészek Budapesten váci-utca 30. és kis hid-utca 8. ajánlanak nagy választékban és jutányos árakon szemüvegek-, orrsüptetők- és lorgnetteket, távcsöveket és kettős tábori látésvetők, göröcsöket, higány- és aneroiid- léglýmérőket, hőmérőket, folyadékmérőket stb. Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 1497

Angolujdonság ruhák és öltözetekre! Egyenértékű verseny a lyoni bársonnyal, az árak egy negyedrészen. Kékesfekete, elpusztíthatlan, valamint minden más divatos színben.

NONPAREIL VELVETEEN Könyv! Odatpadó! Selyemszerű! Tartós! Brilláns! Erős szövésű! Esőcseppektől nem lesz foltos! Bárminemű alkalmazásban pótolja a lyoni bársonyt! Kapható minden nagyobb divatárú-üzletben.

GRÓSZ LAJOS műfog és fogsor, a nagyérdemű közönségnek legjobban berendezett fogtechnikai műtermét ajánlja, hol is teljes jótállás mellett mindennemű 1657. Műterem: Budapest, IV., Magyar-utca 1. sz. a hatvani-utca sarkán. 9808

HAZAI IPAR RIGLER JÓZSEF EDE budapesti gyártelepének legújabb készítményei ADRIA Humorisztikus levélpapír, a „Bolond Istók” és „Boraszem Jankó” című humorisztikus élelapok alakjaival. Ezeket kívül ajánlom szintén saját készítményű sárgás angol modoru „Stuart” vagy francia modoru színes levélpapírjaimat jelvényekkel u. m. Pasztai élet, Hangjegy és Virágposta címűeket vagy pedig jelvények nélkül, melyek szintén nagy választékban kaphatók belvárosi raktárban kecskeméti utca 13-dik szám alatt. Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1430 Gyártelep: VI. róza-utca. 55. sugárútról jobbra.

A felvidéki hadjáratnál már mint dandár-parancsnok működött 1849 január havában. A kápolnai csatában is kitűnő szolgálatot tett lovasságával. Itt Aulich parancsnoksága alatt az ellen jobb szárnyát foglalkoztatta s másnap a sereg visszavonulását fedezte. Az üldöző ellenség hátráló seregünket nyomban követvén, Gáspár a 9-ik huszárezredet vezette az ellenséges ágyufedezet ellen. Az üldöző ellenséget Mező-Kövesdnél megrohanta, s három ágyuját elfoglalta.

Ápril 1-sején a Pöltenberg-dandár Hortra rendeltetvén előőrre, ott az ellenség által megtámadott. Görgői a megtámadottak segítségére küldte Gáspárt, ki másnap reggel Schlick hadteste által megtámadtván, azt heves ellentállás után szétverte, s naplementével a Zagyván átvetette.

Két nap mulva egy dsidás és egy Kress-féle szvaliszér kémszemlélő lovas osztályt Markovics 9-ik huszárezredbeli alezredes és Görgői Kornél őrnagy alparancsnokok által megrohantott. Az előre küldött két huszár-osztály, dacára a folytonos röpentyű-tüzelésnek, az ellenséget a legnagyobb lelkesedéssel támadta meg s nyomta vissza; azonban a közeli erdőben elrejtett ellenséges lovasságról mitem gyanítva, ennek rögtön előtörése által a csata megzavartott s több tiszt megsebesülése után huszáraink hátrálni kezdtek. Gáspár a Zagyva partjáról a veszélyt látva, személyesen közből vágat, a hátrálókat összeszedi, visszafordítja s néhány perc mulva az ellenséget számos halott hátrahagyásával visszaüzi.

Midőn a Tisza melletti győzelmes csaták kezdeteket vették, Gáspár András csaknem minden ütközetben részt vett. Egy ilyen alkalommal az ellenséges lovasság tisztje személyesen támadta meg Gáspár András, ki rövid kardvívás után irtozatos csapással terítette le ellenfelét.

A tavni csatában tanusított magatartásaért kapta meg a tábornoki rangot s egyszersmind a 7-ik hadtest parancsnoka lett. Hatvanál e hadtest felállítására és merész támadására által Schlickre mért nagy veszteséget. Az isaszegi ütközet előtt Aszódról Baghra indulva, jelentést küldött Görgeinek, hogy innen nyomul Gödöllőre. Görgeinek eredeti terve nem az volt, hogy hálbóra fogja Jellasics hadseregét, hanem hogy annak középpontját áttörje és ily értelemben küldött parancsot Gáspárnak, hogy Baghról ne mozduljon, mikor azonban tervét megváltoztatta, Gáspárnak nem küldött ellenparancsot és így Gáspár Baghnál meg is állott, pedig az ő megjelenése végzetes hatással lett volna Jellasics seregére. Gáspár még részt vett a nagysarlói ütközetben, s aztán visszahúzódott a csataterőről.

Éreznie kellett többször, hogy a hadviselések alatt mindig merül föl versengés és van surlódás. Együtt kellett ezt érezni közbélyes bántalmaival, s ez utóbbiakra gyógyulást keresni ismét a váradi hévíz közé húzódt. Az oroszok betörése híre azonban újra felkötötte kardját, Szegedre ment. Hanem újabb szerep már nem volt idő; csak kardját kellett letennie Világosnál.

Az aradi törvényszék egyedül Gáspár András nem végeztette ki az elfogott tábornokok közül. Nyugalomba lépését enyhítő körülményül vette. A tíz évre szabott várfogság egy részét kiállva, Biharra, családi körébe vonult, lett dolgozó ember, a ki mint postamester is szaporította kis birtoka jövedelmét.

Az alkotmányos idők bekövetkeztekor, 1868-ban és 1872-ben a bihari kerület küldte föl az országgyűlésre, hol a balközéphez tartozott. Az egyik választásnál Csengery Antal ellenében lett győztes. Az országgyűlésen nem

vitt nagyobb szerepet, nem a szónoklatok embere lévén, a feltűnésért pedig nem szeretett küzdeni.

Agg korára súlyos csapás nehezült, egyetlen fiának halála. Azóta egészen visszavonultságban élt, de volt családi öröme is, mert folyton gyöngéd kezek enyhítették agg napjait, feleségéé és leányáé, ki Bénérd Lajos miniszteri tanácsos hitvese.

A magyar huszárok egy régi tipikus alakja vezetett el az agg hazafiban.

PETŐFI EMLÉKEZETE.

I.

(1884. aug. 10-én emléktáblával megjelölése alkalmából azon iskolának, melyben Sár-Szentlőrinczen, mint I. osztályu gymn. tanuló, az 1837/a-ki tanévben tanult.)

Szent légy előttünk Műszak ősi háza,
Népünknek ajkán te nagy iskola!
Tebenned anyi szép lélek tanyáza,
Tebenned anyi szép szív lángola!
Próbálva szárnyat, itt hány fennre szálla,
Fényt hány derített a magyar hazára!
A mult kódéből íme, kelnek árnyak,
S közénk vegyülve, sorban itt megállnak.

Uj sírja nyílik nyájas arcu ősznek,
Ezrekkel áldjuk az ő hült porát,
A ki hűségét esküdött Themisznek:
Zsivora ő, a nagy emberbarát.
Jön a szelíd pap a szent bibliával,
Halókat újra élető fiával,
Hogy ezt a házat híressé avassa:
E föld szült s itt tanultál, nagy Balassa.*

Jön Lehr tanár,* két jelesünknek atyja:
Lőrinczi Zsigmond* az Olympra hág;
Albert,* Aranynak Toldiját mutatja,
Hogy megbüvölve érte a világot.
Jön Lehr tanár és szárnya nő a Sassnak,*
Ki Petrovicsesal tart fel a magasnak.
Si fractus illabatur dörg az íge,
S tüzet fog a tüzes Petőfi szíve.

Petőfi szíve! foglyul itten ejtett
Horvác zöngelme nyelva Tégedet,
S mit a tündér gyermekkor álma sejtett,
Az ifjunál valóra ébredett.
Az Ideál jön s megpendíti lantod*,
Ős daliákról mozdítván a hantot;
Mohos sirokból rendre ők kikelnek,
S a szent hazáról himnuszt énekelnek.

Te eltanultad ősnak ajakáru
A szászor szent szabadság himnusztát,
S lant idegére kapva ím, kitáru
Magyar-egűnk, üldvén az éjszakát.
A rablilincset immár rozsdá marja,
Fényes szíveknek fényesítve kardja;
Kardoddal írsz dalt lánczavart hazádnak,
S késő utódok istenítve áldnak.

Áldás, dicsőség a Dieső nevére!
Gyöngyként ragyog, hol járt, a porszem is;
Szent az a hely, hol elfolyt ifju vére,
S hol keble lángolt, szentelt e hely is!
Ki lelkeket gyujt s megráz énekével,
És csillagot ver koszorús fejével:
E porlatag Márványt tevők Nevének,
Min nines hatalma a "rontó" Időnek!

* Zsivora György született Sár-Szentlőrinczen, 1804. aug. 25.

* Balassa János, az európai híró orvos, szül. Sár-Szentlőrinczen, 1814. május 8.

* Lehr András, Petőfinek legelső kedves tanára, kinek ő latinságát köszönte.

* Lőrinczi (Lehr) Zs., a korán elhunyt jeles költő, szül. Sár-Szentlőrinczen, 1841. szept. 1.

* Lehr Albert, akad. lev. tag, szül. Sár-Szentlőrinczen 1844. ápr. 25.

* Dr. Sass István megyei főorvos, Petőfi tanuló-társa és kedves barátja.

* Petőfi Hittig jogyzónál lakott; ennek leánya volt Amália, a "kedves lány", kihez később "Gyermekkorú barátomhoz" című költeményét írta.

II.
(1884. aug. 10-én emléktáblával megjelölése alkalmából azon háznak, melyben Sár-Szentlőrinczen, mint I. osztályu gymn. tanuló, az 1837/a-ki tanévben lakott.)

Petőfi, hívunk! Tündöklő hazádat
Hagyd ott egy percere bár s jelenj meg itt!
Ismérj e tájra: most telik fél-század,
E föld csókta fűre lépteid.
A kedves lánygyal itt nyílt bimbójában
Szép gyermekeséged. * Szárnyad itt nőve;
Itt volt lakásod, e ház, hajdanában —
Oh áldott legyen mindenik köve!

Innét jártál a pázsitos hűs erre,
Figyelve, mint ül ágán a madár,
Hogy oltár-fészékén az Urat dicsérje,
Tömjén virágból szállván illatár.
A völgyi árok nyujtva bokra árnyát,
S az estharang ha kondult eszenesen:
E házba térsz meg s ez ajtóba* vár Rád
Gyermekkorú barátáid, e helyen.*

E helyet is, hazánknak e zugolyját,
Szentté avatta lábaid nyoma:
S dicsécszik véled a közelben Borjád,
A Sass-fészék, mely dalra hangola.
Mint sas röpültél a kék égi boltra,
Hol a szabadság napja ég, ragyog. —
Majd földre esalt az ábránd rózsabokra,
És választál magadnak csillagot.*

Lángüstökös! hazánkat fénybe vontad,
Mert egy-egy csillag mindenik dalod;
Világ babériját mind népedre fontad,
Mely véled érez, büzdül, andalog.
Mint furulyának hangja holdas este,
Dalod szelíden rezg a szíven át, —
Majd mennydörögve zúg, börtönt repezte —
S Petőfi! bérez-völgy áldást esd Reád.

Áldás Reád! s fény, ünnepeit nevedre!
Ha tán mi nem, e kő kiáltáná,
Te a ki áldás voltál nemzetedre,
Hogy megbüvölve érte a világot.
S tüzet hozál a mennyekből alá.
Honszerelemnek lángoló tüzével,
Ígaz proféta, áldozott kezéd;
Kigyúlt az oltár és Te ott esél el —
Szíved hazáért vert és vérezett.

Lant s kard kezében, ébresztéd a holtat,
S mozdulni kezdett a bennül ideg;
Kik a hazáért étek s érte holtak,
Apák hamvára dörgéd esküdet.
Apák hamvára, ősk szent porára
S magyarok istenére esküvé,
S fölkel a holt: a nemzet talpa álla,
S im a szabadság, jármát törve, él.

Ezernyi ajkról harsant riadozva,
S egekre tört fel a szó: esküszünk!
— E nagy időt az emléke visszahozza —
Rabok tovább, így zúgtunk, nem loszünk!
S jött tünepünk, a szép, a szent, a fényes,
Nap is megáll, nézve a csodát,
S félteleneknek névtelen nevéhez
A cserét, oh Isten, kezeid fonák.

De a cserégen éles tüske hajtott:
A honfű, hogy elbukott hazánk!
A vértanúkért milljó szív sohajtott,
S a bujdosókért könyvel áldozánk.
Ne tudj te erről, oh ne tudj utókor:
E fájdalomtl szíved megszakad,
Vagy cseesszopónk is hadd ismerje jókor,
Hogy a hazát feledni nem szabad!

Megverne Isten súlyos balkézével,
Oh nemzetem te, szörnyű vétkeidért,
Ha nem szeretnéd e hont tiszta hévvel,
Áldozva néki életet s érte vért!
Nézd s halld: e Márvány szívet rejt magában,
Petőfi szívet s azt kiáltja rád:
Dicső híreben s néma bánatában,
Magyar, szeresd lelkeidből e hazát!

SÁNTHA KÁROLY.

* Lásd dr. Sass István "Petőfi gyermekkorából" cz. cikkét ("Vasárnapi Ujság", 1883. évi 51. sz.)
* Borjád pusztá, dr. Sass birtoka. Itt írta Petőfi többek közt "A nagy ókora szakér" című költeményét, melyre, mint való dologra, a csillagvándorlás vonatkozik.

NÓTA A KISSASSZONY HAJÁRÓL.

Margitay Tihámér rajzaival.

A tisztartó-kissasszonynak bogár haja de fényes!
Tiszaparti juhászlegény be rátárt, be kényes!
Berkli Bori harmatkönnnyét hullatja,
Régi, régi szeretőjét, üdvösségét siratja.

•Mégkövetem a kissasszony tisztet, úri személyét,
Régi, régi szeretőmnek ne rongos meg a szívét;
Széles ez a kerek világ — instálom —
Tallal maga szebbet, jobbat ezen a nagy világon.

•Ha én olyan rangos, úri, szép kissasszony lehetnék,
A templomba cipellőbe, viganóba* mehetnék:
Nem vetnék én soha szemet — olyanra,
Ilyen-olyan, ágról szakadt, sehonnai parasztra!

Tiszaparti úri kastély be világos, be fényes...
Peti bojtár keszkenője be kivarrott, be himes...
•Adja ide édes csókrét cserébe!
Szívem Peti, szép szeretőm, szorítson a szívére!

•Azért hogy én idres-bodros kis kalapot viselek,
Csere-csókrét tilalomba* két határból kimegyek;
Nem hajtok a gonosz világ nyelvére...
Szívem Peti, szép szeretőm, szorítson a szívére!

Kertek alján langyos szellő reszket a nádlevelen;
Sötét az éj, lángot vet a csókba oltott szerelem.
Zúg, zizeg a sárka haraszt, bűg a sás...
Égő karok ölelése... Csókba fojtott suttogás...

Hajnalodik. Olló csetten; rezgeti a levegőt,
A kissasszony megjelvede gyűri le a keszkenőt.
Tapogatja, simogatja — hiába...
Csitri haja sete-sután lögg le hamvas nyakába.

•Szép kissasszony! Drágálatos bogárhajú kissasszony!
Fényes haja két fonatát lenyirtam, de od'adom;
Jusson róla, míg a világ, eszébe:
Hogy játszott egy szegény leány szeretőjészévelem!

Szép kissasszony szegényével haza ballag titokba*,
Berkli Bori bekoog a városházán s aszongya:
•Arra kérem öregbíró uratam,
Kívánja be katonának az én régi babámat.

A tisztartó-kissasszonynak csitri haja de fényes...
Tiszaparti juhászlegény be szomorú, — nem kényes...
•Berkli Bori harmatkönnnyét hullatja,
Régi, régi szeretőjét hej, még mindig siratja.

MARGITAY TIHAMÉR.

NYELVBOTLÁSOK ÉS TOLLHIBÁK.

I.

Ha igaz, mint a francziák állítják, hogy a neveltségesség ő, kétszeresen kell, hogy öljön akkor, ha mi magunk követjük el magunkon. Szerencsére az öngyilkolások ez a neme ma már annyira mindennapi, hogy senkinek sem igen tűnik fel. Az ideges század embere szeret gyorsan gondolkozni és dolgozni s ha a gőzerővel készített hírlapoknak minden irodalmi botlását számban kellene tartanunk, alig jutna egyébre is időnk. A papíros különben sima, s nem csoda, hogy a gépiesen dolgozó toll néha meg-megsikamodik rajta, hanem annál különösebb, hogy vannak emberek is, kiknek rendszeresen "eljár a szája", s akaratlan vagy szándékos naiv megjegyzéseikkel mindegyre derült pillanatokat szereznek hallgatóinknak.

Többek közt egy ismert írónk látogatta meg nemrég valamely női ismerősét, kit éppen egy, a szobában ugrándozó holló nézésében elmerülve talált. "Jöjjön csak, nézze mit vásároltam tegnap!" kezdé diadalmos örömmel ujságolva mindjárt. "Vásárolta? És ugyan mi ezéiből?" — "Tetszik tudni, mindig hallottam beszélni, hogy a hollók háromszáz évig is élnek. Nos tehát csak azért is vettem egyet, hogy meggyőződjem róla, vajjon igaz-e ez?"

A következő adat is historikum. A ligaharcok idejében történt, hogy hire kelvén annak, hogy Joissons gróf elesett a csataterén, egyik híve, aggodva életeért, a következő levelet intézte hozzá: "Azt mondják, hogy meghalt. Legyen szives, értesítsen a dolgok valódi állásáról, mert sajnálnám, ha igazán baja történt volna."

A híres Geoffrin asszony férje nagyon szeretett olvasni, és e kedve kielégítése végett gyakran fordult egy szolgálatkés barátjához, ki gazdag könyvtárral rendelkezett. Egy alkalommal egy utazási könyvet kölcsönzött ki s annak első kótétét elolvastva, hazavitte, hogy a másodikat kérje. Szórakozottságában azonban éppen a második kótétet felelte az asztalon s ujra az elsőre vitte haza. Végül olvasva ismét, a nélkül, hogy észrevette volna tévedését. Neje látván őt elmerülve az olvasásba, kérdezte,

hogy tetszik neki a könyv? "Rendkívül érdekes, — felelte, — de úgy tetszik nekem, hogy a szerző igen hajlandó ismételni magát."

Ugyanez a Geoffrin egy este színházból térve haza, egy hölgy kérdészködésére, hogy mifele darabot adtak, így felelt: "Igazán nem tudom asszonynom, annyira siettem helyemet elfoglalni, hogy eszembe sem jutott megnézni a színlapot."

Az ansterlitz ütközet után egy sirásót a holtak temetése közben a felügyelő tiszt remületkiáltása szakította félbe munkájában. A tiszt elképedve jegyezte meg, hogy egyik elesett, kire éppen rá akarta huzni a földet, még lelegzik. "Látszik, milyen járatlan az effélékben" válaszolt egész egykedvűleg a sirásó. "Ha keszpenzül venne az ember mindent, a mit azok mondanak, akkor egy se volna halott közöttük."

Egy délmagyarországi falu lakosai oltárképet akarván festetni templomuk számára, megbíztak két embert soraikból, hogy egyezkedjenek meg a szomszédvárosban lakó festővel. A tárgyul választott jelenet Szent Sebestyén vértanusága volt. A művész, megalkudva az összegben, szükségesnek látta azt is megkérdeni, hogy élve vagy halva akarják-e Szent-Sebestyént ábrázolva. A kérdés kissé zavarba hozta a küldöttet, s egyik a másikra nézett, habozva az adandó feleletet illetőleg. Végre az okosabbik megoldani vélte a kérdést, azzal az utasítással, hogy csak maradjon élve; mert hiszen ugryis, — tevő hozzá, — ha a faluban halva szeretnék jobban, akármikor könnyen agyonüthetik."

Valami parasztnak apja hirtelen rosszul lett, elindult tehát éjnek idején a paphoz s három álló óráig állingált a kapu előtt, időnként be-bekopogtatva, de oly gyöngéden, hogy senki se hallotta. Utóljára kijött a pap. "Hát te mit csinálsz itt?" kérdezé. "Mért nem kopogtatsz hangosabban?" — "Apám halálán volt, mikor eljöttem hazulról, de réstelen háborgatni" volt a felelet. — "Hiszen akkor ezóta már meg is halt, s már nincs is rá szükségem." — "A világról sem, — felelt a paraszt, — csak tessék jönni, a szomszédom megígérte, hogy életben tartja addig, míg megjőünk."

Nemrég a himlőoltás felől vitakoztak erősen s mikor már minden pro és contra érvt kimerítettek, a társaság egyik tagja, ki addig szót sem szökött, odanyilatkozott, hogy távol atól, hogy az oltás az emberiség áldása lenne, egyaránt veszélyes és szükségtelen. "Mindjárt be is bizonyitom" tevő hozzá. "Egy barátom fia, a legegészségesebb szervezetű egyén, a milyent csak találni lehet, a család egy ostoba orvosa tanácsára beoltatott. És mi leti az eredmény? Meghalt két nappal a mütét után". Itt a beszélő szünetet tartott egy perczig, hogy észlelje a szavai által előidézett hatást. "Igen uraim, — folytatá aztán, — a szegény fia, a legfűgőbb teremtés a világon, éppen egy fura mászott, midőn az ág letört alatta s ő egyszulit vesztve lecsett, és az esés megölte. Beszéljenek még aztán nekem a himlőoltásról!"

A franczia, de különösen a norman parasztnak a legpörlekedőbbek a világon, soha sem oly boldogok, mint ha pert indíthatnak, s oly erélyes és kitartással folytatják azt, mely jobb ügyhöz lenne méltó. Egy ilyennek egyszer panasza volt valamelyik szomszédja ellen s elhatározta, hogy ügyvéd tanácsát veszi igénybe arra nézve, hogy mitevő legyen. Az ügyvéd hallván a dolgot részleteit, csak vállait vonogatta, s tudtára adta a félnek, hogy semmi kielégítése sincs e pör megnyerésére, sőt, ha nem tágít, időt és pénzt fog veszíteni vele, ennek bizonyításul hivatkozván a Code Napoleon egy törvényezikére is.

— "Egy törvényezik! — kiáltott fel a kliens. — És vajjon mi van abban?"

— "Majd megtudja maga is, — szólott az ügyvéd, — ha elolvasta." Egyszersmind kezébe adta a könyvet, megjelölve benne az illető helyet.

Az ármányos paraszt, felhasználva azt az időt, míg az ügyvéd hátat fordított, szép lassan kicsente a kijelölt lapot a könyvből, zsebre gyűrte és színeli lemondással nyujtotta vissza a könyvet.

— "Nos meg van-e már győződve?" kérdi az ügyvéd jóakarattal.

— "Nincs mit csinálni", felelt a paraszt csüggedt hangon, s búcsút venén az ügyvédtől, sietett hamar egy másikhoz, ki kevésbé levén lelkiismeretes, felvállalta a pört s beadta a pa-

naszt. Nehány nappal a tárgyalás után a bánatos felperes találkozik első ügyvédjével, ki intő hangon szól neki: «Lássa, mit nyert vele, hogy nem fogadta meg tanácsomat?»

— «Bár megfogadtam volna! De hát ki hihette, hogy ez lesz a vége? Nagyon különös, igazán, különös.»

— «Teljességgel nem különös, — mond az ügyvéd. — Hát nem olvasta a törvényeket, a melyiket mutattam?»

— «Epen azért különös. Hogyan jöhettek rá a bíró urak, mikor épen azzal a lappal gyujtottam pipára, a melyiken az a pokolra való törvény nyomtatva volt.»

Ugyancsak Franciaország Provenca-nak nevezett részében van egy Les Martignes-nak nevezett falu, melynek lakóiról, kiket általában martigau-knak neveznek, az a vélemény, hogy a világon a legeggyűiebbek. Egyikük Aix városba menvén dolgai elintézésé végett, ott egy előtte addig ismeretlen valamit látott egy szivattyu alakjában, a melyből a szabadon kicsurgó víz egészen meglepte őt. Meg kell jegyezni, hogy a martigau-k, talajuk sziklás tulajdonsága miatt, nem hogy bővében lennének víz dolgában, hanem gyakran kénytelenek egy távoli kúthoz folyamodni szükségük kielégítése végett. Ily kimeríthetetlen vízmennyiség tehát egészen újság volt a látogató előtt s kedvet kapott ily csodálatos géppel gazdagítani szülővárosát is, hogy egyszerűen magának is megérdemelt népszerűséget szerezzen. E dicséretes szándékkal elment a legnagyobb vasöntődebe s hatszáz frankon megvásárolt egy szivattyut, melynek készítője elvállalta a gép elszállítását s felállítását is. Megérkezettkor a falu ifja-véne egybegyűlt az ünnepélyességre s mindnyájan egy térs helyre vonultak, melyet a város atyái legalkalmasabul szemeltek ki.

— «Itt az a hely, — kezdé a vásárló, — melyet kiválasztottunk.»

— «Nagyon jó — felelt a vállalkozó, fűrkészőn nézve körül, — de hát hol a kut?»

— «A kut? Hiszen ha kutunk volna, nem vettünk volna szivattyut. Mire volna szükség kut?»

— «Hát hogy a vizet adja.»

— «Hogyan! — kiáltott a meglepetett martigau. — Azért vettem szivattyut, hogy vizünk legyen és már most még vizet is én találjak a szivattyuhoz! Skandalum! Hanem a mily igaz, hogy élek, be fogom pörölni a miért megcsalt.»

Lette a pörből valami, nem tudatik, ha-

nem annyi igaz, hogy a martigau-k most is csak oly szűkében vannak a viznek, mint ezelőtt.

Muzeumot nyitottak meg egyik vidéki városban s az ajtónállónak nagy gondja volt rá, hogy senkit se bocsásson be addig, míg botját vagy esernyőjét át nem vette. Megszólított egy újon érkezőt, ki közönyösen mélyesté kezeit zseibe.

— «Botot és ernyőt kint hagyni.»

— «Hát nem látja, hogy nincs nálam?» — vágott vissza az illető.

— «Akkor tessék visszamenni érte. Nekem így parancsolták, nem bocsáthatom be másként.»

MONACO ÉS MONTE-CARLO.

Európa egyik legszebb vidékén, mely különben a kholeráról oly nagy hirre vergődött Toulontól csak egynehány órányira fekszik, van egy parányi kis ország: Monaco. Parányisága

MONACO.

lémség fővárosa, Monaco, 1500 lakosával s itt van a híres kártyabarlang is. Hajdan e helyen, melyet maga a természet erősített meg, Baal temploma s majd az egyedül trónoló Herkules (Heracles Monoikos) oltára állott, honnan ered a város mai neve is; később veszélyes tengeri rablók tanyáztak benne, s jelenlegi birtokosainak, Goyon-Matignon hercegeknek tulajdonába 1731-ben került. Ez uralkodók egyike, Károly Honoré, 1861-ben négy millió frankért eladta országának két kis városát, Mentonét és Rocca-brunót a francziáknak s uralkodó jogai nagyrésztét is. Ugyanez időtájtban engedélyezte a herceg a játékbank felállítását is.

E bank létesítése rendkívüli változást idézett elő a kis országban. Csaknem megfoghatatlan dolgok történtek. A kis Monaco pompás várossá nőtte ki magát. Fogadói, kávéházai, fürdői, sétaterai s társas élete csaknem olyanok, mintha Párisban lennének, de egyttal tropikus éghajlatu növényzet között. S mindez a bank költségén áll fenn, vagy az gyámolítja. A fürdői zenekar bármely nagy városban megállanál helyét, a vendéglős évenként 150,000 frank szubvenziót kap, hogy öt frankért oly table d'hôte-ot állítson elő, mely a legfinnyásabb embereket is kielégítse. A bank tartja fenn a csónakokat, kocikat s más mulató eszközöket. De ez még kis része kiadásainak. A hercegnek félmillió frankot kell fizetnie s ezenkívül a bank fizeti mind a 6000 főre menő alattvaló adóját is. Képzhető, mily óriási jövedelmének kell a bank bérlejtének lenni. Mondják, hogy a tiszta haszon évenként tízennégy millió frankot tesz. S valóban Blanc Lajos, a híres nemzetgazda testvére, ki nemrég a bank bérlejtje volt, egyik leányát egy orosz herceghez, a másikat — a mi annak idején oly nagy feltűnést keltett — egy Bonaparte-herceghez adta nőül s mindenkivel adott egy pár milliót. Közönséges hit ennél fogva, hogy a monte-carlói játékbank valószínűs fosztogató banda s hogy itt százával gyilkolják meg magukat a játék által tönkrejutott emberek. E hit bizonyos tekintetben túlzás. Nyernek és vesztenek itt egyesek egyaránt, de, mint minden szerencsejátéknál, a banknak csalahatatlannal nyernie kell s mivel a játék nagyban foly, nyeresége is rendkívüli. Vannak esetek, midőn egy nap milliók is forognak kozkán s nincs a földgömbnek számbavehető nemzete, mely e helynek ne adóznék.

Maga a banképület s melléképülései a tengerparton vannak. Termek, kávéházak, a legesinosabban berendezett nyilvános kertek és mindenekfelett gyönyörű kilátást nyújtó ter-

még nem tenné nevezetessé, hiszen San-Marino, melyről a gonosz nyelvek azt beszélik, hogy egy a birodalom közepén kukurikoló kakas hangját az egész nagy országban meg lehet hallani, ez a San-Marino felültmulja őt — kiesinségben; még rendkívüli természeti szépségei sem teszik világhírűvé, mert e hirnevet közel szomszédja, Nizza, már elrabolta: de ismeretes e név mindenki előtt, mert e földi paradicsomban van a leghirhedebb bünbarlangok egyike, a monte-carlói nagy játékház. Er-

ről s a kis országról akarunk most megemlékezni.

Monaco hercegség 15 négyszögmérföldnyi területével teljesen Franciaországban fekszik, nagyjából egy bástyaszerűen a tengerbe nyúló, 60 méter magas sziklanyelven, mely mögött a tengeri Alpések elég meredeken emelkednek fel. Az egész kerekded szikla 300 méter hosszú s 300 méter széles és különösen a nap-sugarakat visszaverő sziklák miatt igen buja növényzetű. E sziklanyelven fekszik a fejede-

A MONTE-CARLÓI KASZINO, MONACO MELLETT.

1. A vonatnak a töltésről lesiklott része. — 2. Kocsik roncsai az utfélen. — 3. A mozdony.

A BULLHOUSEI NAGY VASUTI SZERENCSETLENSÉG SHEFFIELD MELLETT.

rások állanak vele összeköttetésben. A kert, drága déli növényeivel s páratlan szép berendezésével híres látvány. A bank minden megtesz, hogy vendégeinek kényelmét nyújtson s őket elmámorositassa. S valóban ritka eset, hogy haraggal távoznának innen. A ki egyszer játszott, azt többé-kevésbé megragadja a játékdüh s aranyai elvesztését csupán balszerencséjének hajlandó tulajdonítani. Évenként több mint 300,000 idegen fordul meg itt s azok jó nagy része meghiserli a szerencsét.

Mint említettük, e vonzó erőt a szép természet is neveli. Leírás helyett csak egy pár adatot sorolunk fel. Januárban már nyílnak a jáczintok, ibolyák, rezedák, sőt egyes rózsafajok is, s a mezőn zöldség, bab, borsó s burgonya virágzik. Februárban mandolafa s barackz nyílik, a mezőn először kaszáló s a vadon tenyésztő tulipán virágzik. Márciusban virágzanak a gyümölcsfák s itt-ott látható palma. Áprilisben van a narancs illatos korszaka, a földműves kiszedi a burgonyát. Májusban aratnak s egyúttal újra vetnek, a kertek diszvirágokkal telvék. Júnusban megéri a gránáta gyümölcse, a dinnye és füge. Juliában már van szőlő. Augusztusban minden gyümölcs kapható. Szeptemberben másodsor nyílik a narancs. Októberben a földműves másodsor arat. Novemberben az olaj- és babérfá gyümölcse érik. Decemberben a zöldség kezd virítani. Egy szóval nincs az évben egyetlen nap sem, melyen ne látna a szem virágzást vagy gyümölcsöt. Orkán soha sem dul s nagy dolog, ha egy hónapban hat vagy nyolcz nap van, midőn esik vagy oly annyira elborul a tündöklő ég, hogy a napot látni nem lehet.

Ily földi paradicsomban van Európa leg-hírhedtebb játékarangja, mely egyúttal a leg-elegánsabb és legfényesebb diszitett paloták közé tartozik. Csoda-e, ha a gyenge ember, kit talán még e mellett sorcsapás vagy hibás nevelés is elszakított a komoly munkától, melyhez hasonlóan megvakul s eszeveszetten rohan a fényes veszedelembe?

ANGOL KÖVETSÉG ABESSZINIA KIRÁLYÁNÁL.

A szudáni harezter tőszomszédságában élő sziklász Abesszinia, akár mint ellenség, akár mint jó barát, eléggé jelentékeny. S mivel az abessziniai régi gyűlölete az egyiptomiakkal szemben ismeretes és nem lehetett kétség abban, hogy régi természetes vágyuk egy tengeri kikötő iránt újból arra készteti őket, hogy a zavarosban halásztat el ne mulasztják, az angol kormány jónak látta megkísérelni az abessziniai fejedelemben, Jánoshoz s őt maga részére megnyerni. A követség, Hewett Vilmos admirál vezetésével, az év tavaszán Viktória királynőnek egy sajátkezűleg irt levelét vitte el, mely eüztözött s két selyem borítékban volt s azon felül még külső borítéka bitorbáron s rajta arany kereszt és levelek. A követség fogadtatását a király által az általuk készített eredeti rajz után mutatjuk be.

Maga a fogadtatás nem volt rendkívül barátságos. Az angolok szereplése, kik másfél évtizeddel ezelőtt itt harcot folytattak Tódor királyllyal, mely harcz annak teljes leverését vonta maga után, még élénk emlékezetben lehet s különben is az abessziniaiak hagyományos gyanakodással viseltetnek az idegenek, s különösen az európaiak iránt, kiknek hatalmát és terjeszkedési vágyát elég jól ismerhetik. E bizalmatlanság oly nagy, hogy még misszionáriusokat sem éreztenek az országba.

Az angol küldötteket sem az ország határán, sem beljebb nem fogadták, az élelmi szerek s más szükséges dolgokat készpénzzel kellett vásárolniok s midőn megerkeztek Adova fővárosba, mely különben csak 8—900 kunyhó s egy pár közel eső falu csoportozata, akkor sem volt senki, ki nekik lakást jelölt volna ki. A lakosok meglepetéssel és kíváncsisággal néztek rájuk s a hivatalos személyek csak arra látszóttak gondolni, hogy megakadályozzák az idegenek terheinek lerakását. Mondják, hogy a francia és görög konzulok feltételezése is hatással volt a fogadtatásra. Végre megengedték nekik, hogy a városon kívül tanyát verhessenek s nemsokára János királytól is jött levél Hewett admirálhoz, mely többek közt így szól: «Hogy van ön? Hála istennek, én s hadseregem elég jól vagyunk.

Most fürdőt veszek. Küldöm önhöz Ras Allulát, hogy segítségére legyen mindenkiben. Mivel excellenciád azért jött, hogy barátságot kössön a két királyság között, ne siessen oly hamar vissza. Nemsokára megjövök.»

Ez ígért daczára a király még öt hétig maradt el, mely idő alatt a követség tagjai csaknem fogynak érezték magukat s csak egy kis czellővés szórakoztatta néha őket. Végre május 26-án egyhangu tartós dobolás jelezte a királyi kíséret megerkezését. Legelől jöttek a főpapok, aztán maga a király, öszvéren lovagolva, csupasz fejvel és lábval s azután teljesen összezsavarva gyalog- és lovaskatonák. A király palotájába ment, mely három, nagyon is kunyhó-alaku épületből áll s Ras Allula ennek öröme üdvözlő lövéseket tetetett a két 7 fontos ágyuból, melyet az admirál ajándékozott a királynak. Az ágyulövések a városban nagy feltűnést keltek.

Másnap végre megtörtént a várva-várt kihallgatás. A küldöttég tagjait, kik lehető dísz fejtettek ki, a trón elé vezették, melynek violaszínű felselyem vánkösön ül a király, de annyira elfedve togájától, hogy szája is alig látszott. Haja abessziniai szokás szerint erősen be volt zsirozva s három nagy fűrt lógott le nyakáig. Mellette állott egy szolga, kinek kötelessége volt löszörből készült legyezövel hajtani el a legyeket ő felsége arca környékéről. A király csaknem folyvást mozdulatlan maradt s igen gyanus vizsgálgatta a küldöttég egyes tagjait, a mint azok a trón felé közeledtek s meghajtották magukat.

Az admirál erre átnyújtotta a királynő levelét egy előkelő angol hölgy által készített két selyem tokban. Mason bej, a küldöttég más tagja a khedive levelét, Speedy kapitány Napier lordét adta át. Ras Allula átvette a leveleket s a király felé tartotta, ki egyszerűen meghajtotta fejét. Több percig maradtak így szólanul, végre az admirál, megvuna a helyzetet, engedelmet kért a távozásra. János király a kihallgatás alatt ekkor nyitotta meg először száját, de csak ezt az egy szót suttogta «Echi», azaz «jól van». A követség tehát eltávozott, de mivel már az udvaron találkoztak azokkal az emberekkel, kik az ajándékokat hozták, ismét visszafordult, hogy azokat átadja. A király a második kihallgatáson már nem volt ily rideg. Komornak látzó arcán az ajándékok mosolyt ébresztettek. Ugyanaz nap még lombsátorban nagy lakoma is volt, melyen mintegy ötszázan vettek részt. A követség azonban nem hívták meg e lakomára s talán jó is volt ez így, mert, mint megtudták, főképp nyers eledelket táltak fel.

Alig egy hét múlva a küldöttég fogadtatását követőleg, a szerződés pontjai megállapították s június 3-dikán maga a szerződés is védkép aláíratott. Ennek pontjai a többek közt a következők: Az aláírás napjától számítva szabad átvitel engedtetik Abessziniából és Abessziniába Massován keresztül minden cikkre nézve, beleértve a fegyvert és löszert is, brit védnökség alatt. 1884 szeptember 1-jén és azután, mint az 1877-iki Maskarrum 8-dik napjának megfelelő napon, a Bogosnak nevezett tartományt visszabocsátja a khediv ő felségének, az abessziniai királynak. Abessziniai király ő felsége s a khedive kölcsönösen kötelezik magokat minden büncs kiszolgáltatására, ki a büntetés kikerülése céljából egyik tartományból a másikba szökött. Az abessziniai király kész az angol kormány itélete alá bocsátani minden függő kérdést, mely e szerződés aláírása után a khedivével szemben fölmerülhetne.

E pontokkal kapcsolatosan még egy külön szerződés is kötöttet a rabszolgakereskedést illetőleg, melyet az abessziniai király mindig óhajtott eltörölni.

Az angol küldöttég minden tagja, kivéve néhány tisztet, kik sürgönyökkel visszaküldtek, jelen volt Adovában a szerződés aláírásánál, mely egy a királyi palota közelében felüött sátor alatt ment végbe. Ez alkalommal különböző öltönyöket viseltek, melyeket a királyi kegy jónak látott számokra kijelölni. Hewett tengernagy, nemesi togáján kívül, csaknem egészen eltűnt egy vállaira borított oroszán-kacagányban. A többiek is többnyire fekete leopárd-bőrt öltöttek magokra. Az abessziniai fényűzés e me cikkeket azonban nem tudták ama kellemmel viselni, melylyel a bennszülöttek viselik meztelen bőreiken s mindegyre kiüött rajtok az európai, a mi furcsa

szint adott ünnepélyes hangulataiknak. Kardjaikat abessziniai szokás szerint jobbfelől hordták, s a küldöttég három főbb tagjának a királyi ezüst-pajzsot is bocsátott rendelkezésükre, míg a többiek csak togásan jelentek meg, egy-egy selyemöves gypju-darékmal magukon. A királyi pecsét, melylyel a szerződés megbélyegeztetett, oroszánfőt ábrázol érezdarabon, melynek felületét rendszeren két festékkel kenik be s így nyomják rá a papírosra.

A máhdi követőinek egy euruhája.

Pótlólag abessziniai képeinkhez a máhdi követőinek egyenruháját is bemutatjuk, a mint az az itt ábrázolt arabon látható. Ez arab a máhdi izenetével jött Husszein pasa kalifa fához, jelentve neki, hogy Berber ostrom alatt van. Mint egy közvetlen szemléltése leírja, a máhdi egyenruháját viselte, mely furcsa szabású fehér gypjudarékbal állott, rajta egyetlen kék szegélylyel, baloldalán pedig vaskardot hordott bőrhüvelyben.

FORSTER DÓRA.

Angol regény.

Ira BESANT WALTER.

HATODIK FEJEZET.

Lord Derwentwater.

Másnap reggel, — ritka szép februáriusi nap volt, fényes és mosolygós, ezüst zuzmarínka a fák s a tisztá derűvel az égen, — mikor egész társaságunkkal lovakra ültünk, a várva várt Lord Derwentwater elé induljunk. Tisztelendő Patten ur is, a kit ki nem állhatam, talán azért, mert Hilyard ur oly rossz szemmel nézett rá — szintén hozzánk csatlakozott, ámbár épen nem tartozott hozzánk, csak — mint a toladók emberek szoktak — a lord előtt azzal akarván némi tekintetet szerezni magának, hogy a bátyám kíséretéhez tartozónak tüntesse föl magát.

Velünk jött a beaufontni Errington ur is, tekintélyes katolikus nemes, a ki nagyon tisztellettelen s megkülönböztetőleg bánt bátyámmal s utközben annak a nezetének adott kifejezést, hogy ő felsége, — ha elfogaladjja ősei trónját, — e protestáns országban nem fog katolikus miniszteriumot nevezhetni ki, hanem protestánsokat lesz kénytelen meghívni koronatanácsába.

— Lord Derwentwater, — mondá a tiszteltemeltő nemes, — lehet ő felségének bizalmasa és személyes barátja, de nem lehet a kormány tagja. Ön, Tamás, s az önhöz hasonlóknak van arra hivata, hogy ő felsége a királyi hozzájuk forduljon.

— Ez az, a mit én is mindig mondom Tamás urnak, — szolt közbe Hilyard ur.

Bátyámnak nagyon tetszett ez a hielgő nyilatkozat, s nagy méltósággal, de ép oly mérséklettel jegyzé meg: akár lesz miniszter ő maga, akár nem, az bizonyos, hogy protestáns országnak protestáns kormánynyal kell birtania, akármily vallás legyen is a király.

VALAKI, EGY MEGFÜSTÖLT DUGÓ KORMÁVAL, BAJUSZT FESTETT AZ ORRA ALÁ.

Igy haladtunk lassan előre, mikor — délután három óra körül, s egy vagy két mérfölddel Dilstonon innen — nagy örömszaj s lovak dobogása hallatszott. Az a csapat volt mely előre sietett volt az érkező fiatal gróf üdvözlésére. Most két oldalt sorba álltak az ut mellett, hogy átérasszék magok közt tiszteltök tárgyát, a ki kezében tartott kalappal, nyájasan fogadta kitörő üdvözléseiket, lassan lépdelt lován köztöttük, felénk tartva. Európa bármely fejedelme vagy koronás feje is meg lehetett volna hatva és elégedve oly szives és lelkesült fogadás által, a minő itt e fiatal, főrangú — s fejedelmi rokonsgból, de még sem fejedelmi ágból való — lovagnak jutott, a kinek hazájába visszatéréshez oly szép remények s oly nagy várakozások fűződtek.

Csaknem huszonöt év telt el ama nap óta. Ha lord Derwentwater még élne, most negyvenhat éves volna, tehát ereje s férfikora teljében. Vajjon emlékszik-e még bizonyára, emlékeznie kell, ott is a hol van! erre a fényes februáriusi délutánra, mikor a már alkonyuló nap fénye süttött arcára, oly ragyogóvá tette azt, mint Mózes arcát a hegyen az égi fény, a mint a nemesek sorai közt lépdelve lovagolt. A mi engem illet, többet találtam benne, mint álmaimban vártam. Ó mindig a mesebeli herceg volt, a kit a gyermeki kezelet nem tud elég szépnak festeni. Álmaimban én egy lovagias falusi nemes képzeltet, de nemes soha sem volt nemesebb, sem esinosabb, módosabb, udvariasabb és előzékenyebb, mint a minőnek őt találtam. Vannak emberek, a kiknek arcán egy vagy más vonás van, a mi őket széppé teszi; egyiket egy, a másikat más találja szépnak; de abban mindenki egyetértett, hogy lord Derwentwater a legszebb volt valamennyi férfi között. S vannak emberek, a kiknek a természet a parancsolás, a tekintély és uralkodás ellenállhatatlan adományát adta; — s mylord ezek közül való volt. Részemről senkit sem tudok, mind azok közül, a kik e tizennyolczadik században éltek, a kinek képe s tekintete oly kitörülhetlenül vésődött volna be az emberek emlékezetébe, s oly elevenen élt volna abban halála után is, mint az övé.

Azokért, a kiknek soha sem volt szerencsés-jök őt szemtől szembe látni s ismerni, el kell mondanom, hogy arca kerekded volt, arányos szemekkel; szemei nagyok s szürkés színiéek (a nagy szem, mondják, nemes szív jele); én magam oly kegyvel, szeretettel és gyöngédséggel tele láttam e szemeket, hogy az enyéim, ha arra gondolok, most is könnyekkel telnek meg. Homloka magas és nyílt, szája nyájias és mégis férfias, tartása könnyed s egyszerű, mind méltóságos volt. Hilyard ur szerint, a kiről mindenki azt tartotta, hogy nagy arczismerő, az arcz minden vonása egy-egy erkölcsi

tulajdon — erény vagy bűn — biztos mutatója; s Hilyard ur mondta, hogy mylord arczában valamennyi emberi és férfias erény biztos jelei feltalálhatók. A lord Derwentwater arczszíne szöke volt, s mielőtt fűjét megnyirta, dűsgazdag szöke fűrtök omlottak vállaira s árnyalták gyöngéd piros arczeit. A paróka mellett is sokat lehet mondani, tisztaság, kényelem, a kifejezés méltósága tekintetéből; de mégis tény, hogy sen Apolló, sem Antinous, sem Adonisz nem viselt parókát a régiek képzelete szerint, hanem saját szép fürteit; s mylord is szebb volt saját hajával, mint a mikor azt — a divatnak hódolva — levágatta s fűrtös parókával helyettesítette.

Egy szóval, a Derwentwater gróf külseje csupa méltóság, jószág, nemesség kifejezője volt; ilyennek tűnt föl ő előttem, mikor legelőször láttam; ilyennek bizonyult, mikor közelebből megismertem — s ilyennek maradt akkor is — oh gyászos és szomorú idő! — mikor őt legutolszor láttam. Soha sem volt emberi arcz, melyen a jószág és erény, a méltóság és kedveség oly fényesen tündökölt volna, mint az övé.

A gróf után két öcsese lovagolt, Ferencz és Károly. Amaz kisebb termetű volt, mint bátyja s fejét mindig lehajta hordá, mintha gondolatokba volna merülve vagy valamit keresne a földön. Ha fölemelte szemét, különös szomorúság nézett ki belőlk s arczán valami sötét árnyék látszott borongani, mert természetből búskomor kedélyű volt, mint azok, a kik öntudatlanul is érzik, hogy valami balsors leg felteletk s családi vagy országos gyász környékezi életüket. Károly, a legfiatalabb három közt, még csak tizenhat éves suhanéz volt, de már magas, szép, egyenes termetű s szöghaját teljesen hordotta gyermekie fején. Eleven, vidor fiúnak látszott, de tele szeszélyekkel és képzelgésekkel, mint valami elkényeztetett leány; s miután keveset olvasott és mégis sokat tudott, úgy látszik, hogy ismereteit a mások beszélgetéseinek eleven megfigyeléséből szedegette.

Az uti por és sár bepiszkította ruháikat, mind a mellett a három fiver szebben és gazdagabban volt öltözve, mint a többiek, holott ezek mindnyájan ünneplő ruháikat öltötték fel tiszteltökre. Ugy hogy egyszerű falusi nemesek közül nem egy irygen nézett amazok arany paszomántokkal és csipkével diszitett bársony ruháira.

Nagy örömríadás üdvözölte őket minden lépten, a mint az előttök megnyíló sorok közt lassan léptelve áthaladtak, egymás után kezét fogva mindenkivel — mert ha személyesen nem is, neve s családja után egy ismert mindent, mintha mindig közöttök élt volna s csak egy pár havi távollét után látnák egymást viszont, míg végre hozzánk érkezett s bátyámat szives barátsággal üdvözölte, nekem pedig kezét csökölva udvariasan, így szólott:

— Mily szerencsés előjel, — mondá, — hogy érkezésemkor a szép Forster Dóra üdvözöl s mily boldog lennék, ha barátai közé számílna.

— Félek mylord, — feleltem elpirulva s megzavarodva ily bök által, — hogy nagynémémel, lady Crewe-val vét össze.

— Világért sem, — viszonzá ő, — ámbár róla is tudok, a ki egykor atyám szívét lángra gyújtá, mint annyi másokét. — S aztán még több bököt mondott, melyeket jobb ha mellőzök, mivel tudom, hogy csak udvariaságból s sziveségből mondta egy jelentéktelen lánykának, a ki ilyeneket még soha sem hallott, ámbár tudta, hogy bátyja barátai is (valószínűleg az ő kedvéért) a «szép Dórának» nevezgették magok között.

Mylord, egész gyermek- s ifjúkorát a st. germain-i udvarnál töltvén, nem esoda, hogy ép oly jól (vagy jobban) beszélt francziául mint angolul s az angol is némi idegenszerű kijetéssel beszélte, a mi annak még nagyobb előkelőségét kölcsönözött, bár a northumberlandi nemes urak némelyikének nem igen tetszett.

Azután az egész csapat megindult visszafelé, a fiatalok még egyre ujjongva, az idősebbek csendesen lovagolva a fiatal gróf után, nekem jutván a szerencse, hogy jobbján lovagoljak, Errington ur pedig balján, míg Tamás bátyám, a gróf két öcsésével, Radelyffe Ferenczszel és Károlyllyal együtt jött nyomunkban. Bámulatos, hogy ismerte a lord valamennyit, magánügyeiket, rokoni s egyéb összeköttetéseiket, hogy szölitotta keresztnevein mindenket s hogy tudott mindeniknek a maga nyelvén szólni. Valódi fejedelmi tulajdon volt benne — mint anyai nagypapja, II. Károly királyban, hogy az arczokát és a neveket soha sem feledte el, sem össze nem vettette. Azt hiszem, ha akart volna, több joggal és sikerrel léphetett volna fel trónkövetelőnek, mint a hűtelen bitórló Monmouth hercege tette volt.

Már négy óra volt s a rövid februári nap gyorsan alkonyra hajlott. De a nép, mely ily messzire elébe jött a várva-vártnak, nem ut bele a várakozásba s a hídon nagy tömeg, és szívől fakadó üdvözlésekkel fogadta a hazazérkezőt. Ezek közt voltak nemesek a gróf rokonai (mert melyik northumberlandi gróf volna nagy rokonság nélkül) s többé-kevésbé előkelő szomszédai és birtokos-társai, hanem bérlői, zsellerei s a föld népeinek és az iparos-ostályinak is számos tagjai, bányszók, földmivelők, erdő- s hegyvidéki lakók nagy számmal. A Radelyffe soha sem voltak a nép elnyomói, hanem szives és jöltevé urai s azért mindig közzszereiben állottak a vidéken, s az egész országban. Apáról fiura mindig a nép atyjainak s természetes vezetőinek tartattak. S talán lord Derwentwater, ha most ez őt ünneplő sokaságon végig tekintett, arra gondolt, hogy egy napon majd, az ő felhívására, mindezek fegyvert fognak és spikkal és dudákkal, s harci örömszajjal fognak kivonulni, ha ő fölemeli zászlóját.

Átlovagoltunk a hídon s Dilstonhoz közelítettünk, mig utánunk, ügetve és dobogva s folytonos örömmujongások közt tódult a sokaság. Dilston-hallba érkezve, a gróf kastélyának lépcsőjénél, legközelebbi rokonai vártak rá, hogy hazazérkezését üdvözölhessék. Ezek közt az első a gróf nagynéjei voltak, Radelyffe Katalin és Mária, boldogult atyja nővérei. Még nem voltak épen öregek (northumberlandi életkor számítva), de soha sem mentek férjhez és soká haboztak: ne vonuljanak-e kolostorba? Egyik sem volt alul az ötvönen s egyszerű fekete selyem ruhát viseltek, bársony derékkal és sok fekete csipkével. Tele voltak keresztény erényekkel s folytonos aggályban a fölött, vajjon nem veszelézetik-e lelkök üdvösségét, ha pén- teken egy tojást megesznek, vagy czukrot tesznek csokoládéjukba? Nem gunyolom őket ezért, mert lelkök ismerete szerint éltek; de örülök, hogy én — imakönyvemből — tisztább lelki áldozatot nyújthatok az urnak és sem gyónatára, sem böjtölésre nincs szükségem.

Megható jelenet volt e két koros hajadont látni, a mint reszketve várták daliás öcseseik közeledését s a három fiatal testvér egyikéről a másikára tekintettek s végre a legidősebbben nyugtatták meg szemüket, a ki tisztelettel hajtocta meg előttök térdét s előbb kezeiket, azután fonyadt arczaiat csökölte meg.

— Jakab! — szolt lady Katalin — isten

hozott! Te inkább hasonlítsz atyámhoz, mint atyáidhoz.

— Nem, testvérem! Épen olyan mint bátyánk. — Isten hozott, gyermekek! Itthon vagytok; a Radclyffeknek Northumberlandban a helyük. Jussan eszetekbe, hogy angolok vagyunk s nem francziák.

A két fiatalabb is azon módon üdvözölték a jelenlévőket, azután lady Swinburne-t, sir Williamot s a többi. Azután rendre mindenkit bemutatattak a fiatal grófnak s őt és testvérét is a jelenlévőknek s már azt hittük vége van, elfogadást cseremóniának, mikor tisztelendő Pattern ur előállott s egy hosszú, dagályos, üres és unalmas beszédet tartott (a mire őt, úgy hiszem, senki sem kérte föl), a melyben állam-egyház és katolikusokról, whigekről és torykról sok — épen nem alkalomszerű s kiválóan eszélytelen — dolgot összehadart minden jelenlévők bosszuságára. A gróf nagy tapintattal azzal fizette ki, hogy beszéde végzetével hidegen így szólt hozzá:

— Köszönöm, sir, jóindulatát, de azt hiszem, ma este ne beszéljünk politikáról, se hitetlenekről, se whigekről, se torykról.

Radclyff sem Dilton-hallban s még sokkal régebb, hogy itt ily fényes társaság nem gyült egybe. Azután szólt a fiatal gróf nevelítéséről, a ki Franciaországban is megőrizte angol szívet s onnan csak finom modort s udvariasságot hozott haza, mely erények, angol jelleméhez adva, becsét csak növelik. Tovább is beszélt volna, de az urak felgrottak s nagy éljenzések közt ürítették poharaikat a kedves vendégre.

— Uram, — felelt erre ő lódsága, — nem tudom, hogy köszönjem meg szívességöket, mert nem találom érzelmeimet eléggé kifejező szavakat. Jövevény vagyok s önök úgy fogadnak, mint régi ismerőst és barátot. De rokonok körében vagyok; őseink egymás mellett, vállvetve küzdöttek a székekért. Így álljunk ezután is, egymás mellett, vállvetve!

Nem szólt többet, mert nem volt sokbeszédű ember, de mindenki megértette.

Azután mi hölgyek felállottunk s ott hagytuk az asztalt, a mint ez nálunk szokás, mikor a poharazás megkezdődik.

De maga lord Derwentwater sem soká maradt a társasággal, mert a nagy poharazásnak

a szokottnál vigabb kedvben is, de egészen eszenél, épen fölemelt pohárral tartott beszédet, mikor én az ajtóból elosontam s a nekem rendelt hálószobába siettem...

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A világ legnagyobb órája a londoni Westminster palota tornyán van. Az óra négy számlapja 22 láb átmérőjű és minden perc 7 hüvelyknyire tolja előbbre a mutatót. Az óra 8 és fél napig jár, de csak 7 $\frac{1}{2}$ napon át út s így maga jelenti előre, hogy mikor kell felhuzni. Az út-szerkezet felhuzása két óra hosszat tart. Ingája 15 láb hosszú, kerekét öntött vasból vannak. Az óraharang 8 láb magas, 9 láb átmérőjű, sulya majdnem 15 tonna és a kalapács maga 400 fontot nyom. Az óra negyedóránként üt és a parlamenti tárgyalások alatt a gyorsíró utána igazodnak, minden ütésnél felváltják egymást, hogy jegyzéseiket, melyeket 15 perc alatt tetten, leírják.

* A tinta feltalálóját a kínaiak az istenek közé helyezték, a kinek kötelességében áll a találmányával eszközölt visszaéléseket följegyezni. Ha rossz vélemény vagy rossz élez iratik, a tinta-isten könyvében az író neve mellé fekete pontot tesz.

ANGOL KÖVETSÉG AZ ABESSZINIAI KIRÁLYNÁL. — AZ ANGLIA ÉS ABESSZINIA KÖZT KÖTÖTT SZERZŐDÉS MEGPECSELTÉSE.

Mikor mylord és öcsesei visszavonultak, hogy uti ruháikat másokkal váltsák föl, Radclyff ezredes az egész társaságot vacsorára hívta meg, melyet, az uri rend számára, a kastély nagy diszcsarnokában, a közrend számára pedig az udvaron vont tágas sátorban fognak felszolgálni. Nem sokára a fivére megjelentek a csarnokban, rangokhoz illő díszes öltözékben. Mylord barackvirágszin selyem kabátot, virágos selyem mellényt, bíbor vállszallagot, fehér selyem harisnyát és vörös sarku cipőket (gyémánt-csattokkal) viselt. Karját lady Katalin nénejként nyújtotta; őket követte lord Widdington lady Maryval, Radclyff Ferencz lady Swinburnnal, Károly madam Erringtonnal, sir William velem — s utánunk páronként a többiek, rangok szerint a kellő rendben foglaltak helyet az asztaloknál. S azt hiszem, vidámabb lakoma soha sem is volt ennél. Talán a szakácsok nem voltak oly kitiűk, mint a párisiak, de azt hiszem vendégeink azért meg voltak elégedve. Örömmel láttam az asztal végén Hilyard urat is, a ki vissza akart vonulni, nem levén nemes ember, de Radclyff ezredes, a ki őt jól ismerte, kényszerítette bejönni s maga mellé ültette.

Ő lódságára Errington ur ürített poharat. A jelenlévők közül a vele egykorúak azt arra emlékeztette, hogy husz év óta nem látott egy

nem volt barátja; kimenve a csarnokból, az udvaron felvont sátorba is betekintett, a hol a köznép, hosszú asztalok mellett szintoly lelkesen mulatott s éltette őt, mint benn az urak. Sokakkal kezét fogott, megkérdezte nevüket, állapotaikat s barátságosan beszélgetett a legkisebbikkel is.

Ez alatt a kastély gondviselője, a család régi hű cselédje, a becsületes Busby asszony, ágyakat vettetett a hölgyeknek s az urak egy részének; de ezek közül sokan ott aludtak, a hol székeikről, a sok ivástól elásva, leestek s reggel úgy kellett kancsó vízzel felöntöznü s felfrissíteni őket.

Magam is, mielőtt jó későn fektüdni mentem volna, még egyszer betekinttem a csarnokba. Az idő éjfél felé járt. Az urak még folytást iszogattak, némelyek pipázott s mindnyájan vörösök voltak az ivástól s a csarnokban uralkodó hőségétől. Némelyek, karszékekben hátradülve, vagy fejüket az asztalra lehajtva, horkoltak. A székeikben hátradülve, nyitott szájjal alvók közt volt tisztelendő Pattern ur is, a kinek valaki, egy gyertyalánggal megfűstölt dugó kormával, bajuszt festett az orra alá. Ha világi embernek is csunya dolog holtrészegre inni magát, mennyivel inkább egy papnak!

Bezzeg más volt Hilyard ur, a ki, ha kísé-

* A legelőszob utazás Európában a belga és norvég vasutakon van, hol egy kilométer távolságra az első osztályban is csak 2-3 krajczár esik, harmadosztályon a fele. Nálunk az első osztályon 5 krajczárt, harmadosztályon 2 $\frac{1}{2}$ krajczárt fizetnek. Legdrágább a személyszállítás Európában a török, román és spanyol vasutakon. Az átlagos díj egész Európában körülbelül ugyanaz, mint a mi vasutainkon.

* Az indiánok közül több törzs, az apasok, siúk, komások stb., már 1868-ban szavazást kötöttek az Egyesült-államok megbízottjával, melynek értelmében a kormány által részökre fentartott terület egy nagy részéről hajlandók voltak lemondani oly feltétel alatt, hogy a kormány a legközelebbi 30 évre minden 30 indián gyermek számára külön iskolát építtet és tanított tart. Így módon mintegy 45,000 indián gyermek oktatásáról lett volna gondoskodva. Az Egyesült-államok kormánya azonban közlekedését elhanyagolta s csak most vettek föl a költségvetésbe e czéla 503,000 dollárt.

* A heidelbergi egyetemnek egy névtelen nő 100,000 márkát ajánlott fel oly feltétellel, ha az egyetemen a nők is tanulhatnak. Az egyetemi tanács azonban visszautasította.

* Amerikai kiállítás nyílik meg 1886 május 1-én Londonban. E kiállításon nemcsak termények és iparcikkek lesznek, hanem arról is gondoskodnak, hogy az Egyesült-államok egész társadalmi életét híven feltüntessék, a newyorki bankár üzletétől le a nevadai bányász-telepekig.

DIDEROT.

A nagy francia forradalom százados évfordulójának közelédtél a francia nemzet e nagy napok egyik legtekintélyesebb előharcosának, Diderotnak, nevét s emlékét ünnepelte meg. Diderot volt e nagy történelmi alak, kinek népszerűsége Voltaire és Rousseau-e után következik s kinek erkölcsi hatása a felvilágosodás századának megalkotásában talán mindenik között a legnagyobb volt.

Visszatekinteni egy eseményekben s — bátran mondhatjuk — csodákban gazdag század lefolyta után e nagy férfiakra, megemlékezni korszak-alkotó működésükről mindenkor kellemes feladat. Ma, midőn jogosan érezzük, hogy az emberi nem ez utolsó száz év alatt sokkal nagyobb haladást tett, mint azt megelőzőleg két század evezredet át egész a nagy görögök koráig, ma, midőn nagyrészt lehullott vagy lehullani készül a bilincs, mely a művelt nemzeteket haladásukban gátolta, ma már sokkal nagyobbaknak tartjuk ez utóbbi férfiakat, mint kortársaikat, mert nem sziporkázó szellemök nyilvánulásaiban, nem szenvedélyivel vívott harczaikban, hanem az általuk megalapított szabad irányban találjuk érdemeiket. Diderot műveit alig olvasta valaki, Voltairet és Rousseaut is sokkal többen emlegetik, mint tanulmányozzák s ugye férfiak, mint általában e kor nagy szerepet játszott munkássainak hátrahagyott dolgozatai nem példányképek többé. Nagy előnyeik mellett nagy hátrányaikat is látjuk, felületességük nyilvánvaló, szónoki, gyakran egészen üres frázisaik nem hatnak többé és sok oly dolgot, melyben egykor ezrek rajongva gyönyörködtek, ma egyenesen élvezhetlennek és unalmasnak tartunk. Másrészt azonban csak ma tudjuk azt, hogy mi, törpe utódok ez óriások vállán emelkedtünk magásra s az ő nagyságuk az, mely minket nagyobbá tesz náluk. Az eszmék kavargó ereje, melyet nekik fölkelteni és termékenyvé tenni sikerült, a nagy francia forradalomban a politikai és társadalmi életet, a romanticizmusban a szépirodalmat s a kritikai bölcseletet segélyével a tudományt tisztította meg sallangjaitól s megvetette az újabb fejlődés alapját. Sok volt bennök is a salakból s ez okozza, hogy működésük egészen a múlté, de céljuk s irányuk rokon a miénkkel s ezért hozzánk állanak ők közelebb. A felvilágosodás századának embereiről ma már higgadtan beszélhetünk s harezmodorukat, frázisaikat el is ítélteljük, de mégis éreznünk kell bizonyos rokonszenvet irányukban, mert rokon vonásokat találunk náluk, mig egy emberöltővel azelőtt élt férfiak már kizárólag történelmi alakok.

S ha végig tekintünk a felvilágosodás korszakának történetén, midőn az eszmék csaknem páratlan szenvedélyes harca folyt, a vezérek alakjai mellett kiemelkedik egy nagy munka, a Titánok bibliája, melyről a történelem e kort is elnevezte: a nagy enciklopédia. Vasok kötetei most is megvannak még e nagy műnek, de nem olvassa azokat többé senki, legfőleg kegyetlőbb lapozgat bennök néha: s mégis tagadhatatlan, hogy e mű egykor, habár csak egy nemezedeken át, valóságos biblia volt. A papok és királyok elleni majd gunyoros, majd szenvedélyes harc pillanatra felzaklatta a kedélyeket, az álmódzó bölcselekdek iratai a kedélynek új forrásait nyitották meg, de az enciklopédia nélkül nem szilárdult volna meg az irány s nem mentek volna át a vérbe az új eszmék s a felforgató gondolatok.

E nagy mű megalkotója s főtámasza volt Diderot, kit a francziák most ünnepelnek, s kinek arcképét az alkalmommal mi is bemutatjuk.

Ha korunk mértékével szemléljük megítélni e férfiút (bár előre látható, hogy ez ítélet igazságtalan volna), leginkább hasonlíthatnók őt egy szellemes agitátor újságíróhoz, ki e mellett minden téren több vagy kevesebb sikerrel igyekszik erejét kimutatni. Az angol deisták, Montesquieu s Rousseau voltak e kor eszméinek megalkotói, Voltaire, Holbein s mások voltak az előharcosok, de a mindennapi munkások között Diderot volt az első. D'Alembert, Marmontel s mások alaposabb képzettségű emberek voltak, de egyik sem rendelkezett annyi általános ismerettel, mint ő s egyikben sem párosult annyira az ismeret a nagy szorgalommal és harcziassal kedvvel. S ez okozza Diderot roppant hatását.

Csak futólag kell végig tekintenünk különben egyszerű életén, hogy a küzdelem nagyságát belássuk. A langresi készítő fia, ki először teológiát tanult a jezsuitáknál s később a jogra adja magát, a tudományok szeretete által vonzatra elhagyja a kenyérkereső pályát s pedáns gondolkodásu atyja támaszától is megfosztatva valóságos bohémien életet él, de a zaklatott s nélkülözésekben gazdag élet sem gátolja meg, hogy nem egymás után, de egyszerre karolja föl nagy eszével és vasszorgalmával a természettant, bölcseletet, a történetet, technikát és az orvosi tudományokat, nem akadályozza meg, hogy nyomora közben szerelmi dalt költson, vidám elbeszéléseket írjon s egyuttal szikrázó szellemmel készített mérges röpíratokat bocsásson ki. Mint ifjú író egy művéért börtönbe zárják, nagy enciklopédiáját, melyen 1751-től 1765-ig önfeláldozással s nélkülözések közt dolgozik, többször foglalják le, a szabad-élvü írók is félve dolgoznak belé s a hatalom embereivel folytonosan alkudoznia kell. Csak élete boldogtalan, a nő, kit szeretetből emelt föl magához, nem érti meg őt, anyagi bajain az oroszok autokratáuralkodója, II. Katalin segít s ő mégis elég vakmerő hirdetni a tant, hogy a földön csak akkor lesz boldogság, ha az utolsó királyt az utolsó pap belére akasztják föl. Kaczer kedvese egy mosolygós trágár regényt ír, pénzért szónokilag hatásos prédikációkat készít jámbor misszionáriusoknak s ugyanakkor meg-

Diderot.

írja az orvosi tudományok enciklopédiáját, megalkotja a modern esztetika alapjait s mint ezer és ezer szegénynek önzetlen, nagylelkű gyámoltója, nemes lelkeknek szép emlékét teremti meg.

Csodálatos egy ember, örök ifju s örökké kedves. Hatvanegy éves korában hal meg (1784 július 31-én), de még az utolsó napokban is csak oly élénk tolla, csak oly sziporkázó szelme, mint 40 évvel azelőtt. Nincs tárgy, mely ne érdekelné, nincs, a miről írni ne tudna. Enciklopédiájában, mely az első, könnyebben kezelhető genfi kiadásban már 37 kötetet tesz, maga írta az összes bölcseleti, esztetikai s technikai cikkeket, sőt igen sok fizikai és vegytani dolgozata is van benne, midőn munkatársai nem készülték el s ugyanez időben ír egy egész rakás regényt s színművet, köztök a szép «Le petit neveu de Rameau» című rajzot, bírálatokat közöl művészeti tárgyakról és színművekről s önálló tudományos kutatásokkal foglalkozik, de mindezen nem gátolja abban, hogy a társadalmi életben is nagy szerepet ne játszhassék. Az eszményien szép férfiú magas, széles, könynyedén hajlott homlokával, finom metszettel szájával mindenütt kellemes társalgó volt s ha lelkesedése elragadta, eszméinek röpte és lendülete varázserőtt gyakorolták. Kortársai bámulatos szónoknak tartották. S e kedves társalgó évek hosszú során át benső viszonyt folytat egy szellemes nővel, Volland kisasszonnyal s levelei, melyeket hozzá intéz, a mult század legszebb irodalmi termékei közé tartoznak. Egyedüli jöltévője az orosz czárnő, ki a nyomorban levő író

könyvtárát 15,000 frankért megvéve, női gyöngésséggel annak könyvtárnokává nevezi ki s «nehogy fizesését kiadni elfeledjék, azt ötven évre előre odaadja». Ez orosz czárnő magához hívja, ünnepiesen fogadja s Diderot sürgeti őt, hogy valósítsa meg országában a szabadság eszméit. Enciklopédiáját az egész művelt világ mohón kapja, már a második kötet 30,000 példányban kél el s a kiadó a műtőn harmadfél millió frankot nyer s ő mégis éveken át ingyen dolgozik, midőn családjának alig van kenyere, mert eszméi diadalát ohajtja. S mik ezek az eszmék? Élvezek és paradoxonok. Rousseau pályáznia akar egy kérdésre, mely a tudományok hasznát bizonyítaná be; Diderot lebeszéli, írja meg, hogy káros volt a tudomány, mert ez eredeti. Műve címe, melyért bezárták, egy élcz «Lettre sur les aveugles, à l'usage de ceux qui voient.» Enciklopédiájában a mesterségekről irt cikkekben is a szép szó, hangzatos frázis az uralkodó. Igen, élvezek és kerestett paradoxonok. De e szellemi játékok ébresztették fel az akkori társadalmat s e játékok a felvilágosodás férfainak komoly munkái voltak.

Ilyen volt Diderot, ilyenek voltak a modern világnézést többi apostolai is. A pikáns, harcziass hajlam, a könnyűvérűség ma már visszataszító s ők bizonynyal nem hasonlíthatók össze azon egyszerű, de puritán harczosokkal, kik a vallások uralmát létesítették: de nagyon felületesen íté az, ki a jellemvonásokból, melyek egyuttal a kor s a párisi társadalom jellegét képezték, azt következtetné, hogy erkölcsi nagyság hiányzott náluk. Rousseaut, ki gyermekeit lelencházba adta, kárhóztathatjuk, Rousseaut, a «Contrat social» íróját s a kótámaszóit bámulni fogjuk. Diderotnak, az első irodalmi «bohémien»-nek is megvannak bűnei, de Diderot, az örök-levény és önzetlen harczos, nem közönséges ember s az a közböör, melyet most Langresban emlékére lepleztek le, nem szülővárosa lakosainak büszkesége csupán, hanem a miénk is. Ott harczott ő, ott küzdött a legelső sorban azok között, kik modern társadalmunk alapjait megvetni törekedtek, nagy munkásságáért adjuk meg mi is elismerésünk adóját.

EGY S MÁS A KHOLERARÓL.

IV.

(Az 1866-iki cholera föllépe. Kholeramentes helyek Budapestén és környékén. Járványos betegségek a század elején, a török háborúk és a Rákóczi-felkelés alatt. Pestiskori emlékek a fővárosban. Az 1831-iki cholera és dr. Pólya. Zavarások és tüntetés Stahly mellett. Cholera-versek és babonák. A cholera-halál tünetei.)

Midőn e közleményben a hazánkban eddig észlelt járványokkal, azoknak okaival, s a velők szemben alkalmazott óvintézkedésekkel szándékunk különösebben is foglalkozni, először is elég lesz az olvasó emlékeztetőre hivatkozni azokra a körülményekre vonatkozólag, a melyek a legutóbb átélt járvány történetével állnak összefüggésben. Mindenké emlékszik az előzményekre, az általános lehangoltságra, a lakosság s köztük még az egészségeseknek is kóros átváltozásaira, melyek a járvány kitörése előtt közvetlenül észlelhetők voltak. 1866-ban a fővárosban alig mutatkozott a porosz-osztrák hadjáratból visszatérő katonaságnál az első choleraesetek, a mikor az észlelőnek felőtlött az utcákon járó emberek nagy részének megváltozott kinézése; sápadtak, lehangoltak, bágyadt arckifejezésűek voltak, még olyanok is, kik a járvány kitöréséről tudomással sem bírtak, kiket tehát nem lehetett féltélenységű vádolni.

A budapesti cholerajárványok lefolyásának egyes körülményei már a megelőző cikkekben voltak érintve. Ki volt tüntette a foglalkozási ágak szerinti halálözös és a lakásvizonyok befolyása, tekintettel a városrészekre, melyek közt a Lipótváros nagy része, magas fekvése által, ugye szőlva immun helynek lön elismerve, mig legmélyebben fekvő városrészek a cholera-nak is legtermékenyebb talajának szerepelték. Ezuttal csak egy minket még közelről érdeklő choleraentes városról kell megemlékeznünk, és ez Gödöllő. 1831-ben a borzasztó emlékü járvány egészen megkímélte vult Gödöllőt, 1849-ben pedig itt cholera-beteg honvé-

* Levele a vakokról, azok számára a kik látanak.

dek számára több mint ezerre számított kórház szerelvény fel, — abban három hó alatt csak 33 choleraeset fordult elő s ezek is csak szörványosan. Az 1854-iki járvány ismét érintetlenül hagyta Gődöllöt. Legnevezetesebb körülmény pedig, hogy az 1866-iki hadjárat alatt egy Budapestre vonult zászlóalj, mely az üllői-uti kaszárnyában helyezték el, már első napon több mint száz, következő napon ismét száz cholera-beteggel szaporodván meg, midőn e betegedések következtében sűrűsöen Gődöllőre lett áthelyezve, oda érkeztek meg öt beteggel szaporodott, s azontúl egy megbetegedés sem fordult többé elő.

E század eleje gazdag volt járványokban, melyek hazánkat sújtották, s melyeket akkor sokan voltak hajlandók a lényegesen változott létkörü viszonyoknak tulajdonítani. A francia háború idejében a hagymáz, még később, 1821-ben a vérhas oly rohamosan lépett föl, hogy csakhamar egész Magyarországot szelvény el-lepte, s csak kevés hely, köztük a bars megyei Nagy-Szece, dr. Pólya szülőhelye maradt tőle épseggel, hol egyetlenegy, az utszélen lakozó családát támadott meg s azután önkényit távozt, míg ugyanakkor a halakat a Garam vizében is ugy meglepte a járvány, hogy dögölgőten hanyódtak ki a partra. 1827-ben Pesten az ideglakó öltőt addig nem ismert mérveket, 1829-ben s 1830-ban pedig a váltóláz dühöngött csaknem járványszerűleg. Megjegyezhetjük, hogy a megelőző tél rendkívül hideg, az utána következő nyár pedig egyenlítői forróságú volt. Végre 1831-ben megerkezett a cholera is, és első jelentkezése, csaknem ugyanazon időben, a Tisza mentén és a tencsen megyei hegység között észleltetett. Majd érintetlenül hagyván néhány közbeszövidéket, egynem Pestnek vette útját s itt, mint azóta mindannyiszor, legelőször a Ferencváros, majd a József, Teréz- s legutolsó sorban a Bel- és Lipótváros fogadta be.

Részint a cholera, részint másnemű járványokat egyaránt azelőtt is ismert már hazánk. A nélkül, hogy a legregibb időkre mennék vissza, a török háború alatt kitört híres kecskeméti járvány arról nevezetes, hogy egyetlen kecskeméti sírásó ember, Kalán János temetett el minden ragályos halottat, körülbelül 3700-at, s maga mégis életben s a legjobb egészségben maradt. A Rákóczi-féle felkelés után Losoncban támadt ragály, mely alkalommal a köznép fekete borssal hintette be a szenvedők arcát gyógyításul, szintén nagyszámú áldozatokat vont maga után. Hunyady János az 1456-iki török háború alkalmával állítólag szintén a pestisnek esett áldozatát, s a Vértes erdőből az a monda, hogy midőn 1051-ben IV. Henrik német császár haddal jött I. Endre király ellen, táborában az élelmi szerek elfogyván, dögvész és éhhalál ütött ki, mely miatt a német sereg nyakra-főre elhunyva verteit, haza futott, s innen a hely, hol ez történt, Vértes nevet nyert.

Uralkodó-házaink tagjai közül Alberten kívül, ki dinnye-evés következtében előállott vérhasban hunyt el, még Szavojai Jenőről, a nagy hadvezérről tudjuk, hogy megkapta nálunk a hagymáz járványt, s a háborús időkben a moesarláz s más járványszerű betegségek által az itt táborozó idegen csapatoknak oly gyakori megtizedeltetése nem késett fogalomba hozni azt a példabeszédet, hogy «Magyarország a németek sírja». Ez időkből származnak a sok helyütt ma is feltalálható pestis-oszlopok, a minő többek közt Budán is áll a Szentháromság-téren. A pesti órdalon most is éjjeli 3 órakor meghúzzák a belvárosi főegyház tornyában a harangot, s ez az ugynevezett pestis-harangszó, mely kegyes alapítványból örök időkre van rendelve, annak emlékéül, hogy a legutolsó pestis alkalmával ez órában hunyt el Pesten az utolsó pestises halott.

Visszatérve az 1831-iki első cholera-járványra, ennek tanulmányozására a már akkor nagy hírből álló fiatal orvos, dr. Pólya, a cholera-főokrházak igazgató-főorvosa és dr. Grünhut küldettek ki. Pesten az első eset július 14-én mutatkozott, s szeptember 22-ikéig, tehát két hónapnál tovább pusztított a járvány. A társadalom minden rétegét kimondhatlan megdöbbenés fogta el az első híre s a kormány, élén magával József nádorral, nem késett a legszigorubb intézkedéseket léptetni életbe. Mint ma is azonban, a vesztéglőhelyek és határozatok elleni visszahatás akkor sem maradtak el.

Pesten és a megyékben egyaránt tüntettek ellenük. A Pesten tanuló ifjúság, iskoláit részint épen ekkor végezte, részint a cholera miatt nem folytathatva, haza akart menni s követelte a záróvizet megnyitását. Ekkor történt, hogy a dühöngő tömeg megpillantva az arra menő nagyhírű orvost, a kiváló tiszteletben állott Stáhl Ignác egyetemi tanárt, vállaira emelve, az utcákon meghordozta s vele mindenütt azt kiáltotta: «Nincs cholera! Nem kell kordon!» A zendülést csak katonai erővel, pár ágyú-lövéssel, s több ember eleste után tudták lecsillapítani.

Tudvalevő körülmény e járvány idejéből, hogy a nép az orvosságokat mérlegnek vélte, az orvosokat pedig mérgezőeknek s ezért mindenütt bántalmazta őket. Inkább meghaltak semmint bevegtek az orvosságot, még a felvilágosultabbak közül is sokan. Ily hiedelmek mellett természetesen, hogy az elkeseredés leginkább az urak ellen fordult. Egy akkoriiban közszójon fordult két sora jellemzően adja vissza e hiedelmet következő szavaiban:

Se uraknak, se papoknak,
Csak a szegény jobbágyoknak,
Ej haj! igyunk rája,
Ugy is elnyel a sír szája, stb.

Ugyanez a nótá különben egy más babonának hagyományait is fentartotta, a cholera eltávolítására kitett vasvillában.

A kert alatt a vasvella
Mégis bejött a cholera stb.

Vasvillán kívül különben a köznép még sok egyéb szereket is használt, főként nyakba akasztva, a cholera kikerülésére. Voltak bizonyos lenből, szalmából, vagy különböző növényekből font görce elleni gyűrűk is, melyeket a kezujjakat, a lábszárakat, a czombokat öveztek körül. Dr. Pólya említi egy hatvan-éves öreget, ki miután kilenczet látott ugyanazon házban cholera-ban meghalni mindkét kezén öszekötözte kis ujját, mindkét czombját és mindkét lábszárát s ugy várta be a betegséget. Mikor pedig a cholera őt is elövette, görseit az udvaron való futkározással akarta előzni, s csak nehezen lehetett szabályszerű gyógykezelés alá adni.

Érdekes egy más esetről is tesz említést dr. Pólya ugyane cholera történetéből. Ez egy fiatal lányra vonatkozik, ki egy cholera-beteg barátját látogatva meg, szintén megkapta a betegséget. A különös ez esetről az, hogy midőn a fiatal lányt a légzőcső, a hányások, az eszméletlenség és a cholera más jelei elhagyták, akkor úszkósodás fejlett ki nála, s ez orrának egész alsó felét, három ujját (a kis, gyűrűs és középujját), továbbá külső kezefejét, alsó lábszárát két és fél hüvelykre a bokák fölött el-lepte. Az úszkósodás által megtámadott részek igen fájdalmasak voltak s megdagadva megfeketedtek. Talpára nem, csak lábujjhegyeire tudott állni, s ereje napról napra fogyott.

A halál jelei, ugyancsak Pólya észleletei szerint a következők. A félig nyílt szemhéjak alatt a szemgolyó mereven közepén áll. A szárhártya összeesik s elsötétül. Bő, hideg izzadság lepi el az arcot, a haldokló hosszasan és sipítva vesz lélegzetet, míg melle csaknem mozdulatlan marad. Majd az egész test megfeketül. Halál után a végtagokban néha mozgást vettek észre, a test közepéig felé. A lábak és kezek eltávolodtak vagy közeledtek. Máskor a lábak befelé fordultak, vagy a hüvelykujj reszketve mozgott.

A NAGY VASUTI SZERENCSETLENSÉG SHEFFIELD MELLETT.

Az utóbbi években, a Tay-híd leszakadása óta Dundee mellett, nem volt oly nagy vasuti szerencsétlenség, mint a minő ez évben július hó 16-án történt Manchester és Sheffield angol városok között, Penistone mellett, a Bullhouse Bridge nevű helynél. Huszonhárom ember halt meg e szerencsétlenség következtében s körülbelül két annyi nagy sérülést szenvedett. A szerencsétlenség oka a gép tengelyének törése volt, minek következtében a gép mögött levő kocsi a töltésről az alatt fekvő útra dobtattak, körülbelül 16 lábnyi mélységbe, oly erővel, hogy néhány valósággal darabokra tört s a többi is megsérült. A halottak közül voltak a gépészek is, és egy pár amerikai nő. A vizsgálatból kitűnt, hogy a vonat óránként mintegy 50 angol mér-

föld sebességgel haladt (futárvonat volt) s itt épen félmérföldnyi hajlás volt. A gép tengelyét előbb Manchesterben kellően megvizsgálták, de akkor az aczélnek semmi baját sem tapasztalták, bár az utólagos vizsgálatnál kitűnt, hogy már előbb 4 1/2 hüvelyk hosszú repedésének kellett lenni, melyet azonban a külső boríték elfedezett. Mondják, hogy a szerencsétlenség előmozdította az a körülmény is, hogy közvetlen a gép után egy négy kerekű kocsi jött, míg a többi kocsi csak hat kerekű volt, a mi állítólag sokkal biztosabb.

Képeink, melyek a helyszínen fölvett vázlatok után készültek, világos képet nyújtanak a rendkívül erős zúdásról, úgy hogy valószínű csoda, hogy csak ennyien haltak meg, midőn a kocsi oly annyira összetört. Még távol a zúdás színhelyétől is lehetett látni fadarabokat, ujságokat, s más apróbb tárgyakat, melyek oda vetődtek. E tárgyakra tolvajok is rögtön akadtak, sőt elfogtak egy embert, ki egy meghalt nő aranyóráját akarta ellopni. Bullhouseból azonban a sebesülteknek rögtön segélyt is nyújtottak s különösen Hinchellif asszony, kinek lakása tele volt utasokkal, napokon át dicséretreméltóan fáradozott.

TUDORNÓK ANGLIÁBAN

Tudornókról halva vagy beszélve, megszoktuk már mindjárt Moliere-i parókákra gondolni, melyek alatt Toinette, a fürgé és eszes komorna a trefás pathosz orrhangján osztja rendeleteit hypochondrikus gazdájának. Hanem a mi a nagy francia költő korában, ki az orvosmesterségnek oly hitetlen kigunyolója volt, még csaknem lehetetlennek látszott, az ma már megvalósult, s úgy találjuk, hogy a legbájosabb fők sem riadoznak már nagyon attól, hogy föltegyék a komoly tudori kalapot s apró csecebecsék és szépségszereik közt a rideg kutya-bőrös diplomát is megfürik. A diplomáját Svájcban nyert magyar orvosnő, Hugonnay Vilma már évekkor elelőtt volt kíváncsi érdeklődés tárgya, s most már lassanként többen is követik példáját, megnyitandók a nővilág előtt az orvosi gyakorlat terét, mi ha bekövetkezik, annak leg-

Dr. Dawes kisasszony.

főbb is csak az a sajnos következtetés lehet, hogy a férfiak ezután a rendesen nagyobb hajlandóságot fognak tanusítani a megbetegedésekre.

Az Egyesült-államok rég ott állnak már a nőemancipáció terén, hogy államhivatalok viselésén és a szavazatjog gyakorlásán kívül minden pályá nyitva áll a nők előtt. Postamester, távirás, ügyvéd, gépész, orvos, pap csak ugy lehet ott nő, mint férfi, sőt Wyoming állam területén már szavazatjogot is gyakorolnak, mint esküdtek szerepelnek s mi több, arra is volt példa, hogy a békebírói tisztet teljes megelégedésre viselték éveken át. Angliában szintén voltak már nő-orvosok, kik, mint Dahmsz Anna, kórházakban működnek, vagy pedig, mint Morgan Erzsébet, egy szép fiatal lány, férjhez menve, orvos-férjével közösen üzi a hivatásának leginkább megfelelő nő- és gyermek-gyógyászatot. Mindamellett azelőtt tizenhét évvel még a szabadelvű Angliában is fűtyököl, és nevetéssel fogadták egy oly vállalkozó nőt, ki, mint dr. Walker Mari, Londonban férj-nadrágban s hosszú, végig gombolt kabátban lépett fel nyilvánosan, hogy orvosi feladatok tartson. Hogy azóta mennyire változtak a nézetek, mutatja, hogy ma már számtalan nő-orvos foglalkozik a kontinenen minden részén,

kik közül csak fölemlítjük ezuttal dr. Heim-Voeglein Mariát Zürichben, dr. Lehmusz Emilát Berlinben, dr. Tibertiusz Franciskát Drezdában, s ugyanott az osztrák születésű dr. Welt Rózát.

Ámde az, a mi legutóbb Angliában előfordult, még e felvilágosult nemzetek körében sem mindennapi eset, hogy tudnivaló két nő egyszerre a «tudományok és művészetek mestérévé» avattassék, a mint az angol felsőbb oktatás a tudori vizsgát tett abiturientiákat nevezi. E két nő *Bryant asszony* és *Dawes kisasszony*, ki nem is veszi ki rosszul magát képünkön tudori kalapjával. *Bryant Zsófia* asszony 1879-ben lépett az egyetemre, hol teljes tanulási ideje alatt a legkiválóbb szorgalmat tanusította. Tudori vizsgája elég nehéz föltelekekhez volt kötve, mert okvetlenül megkívántott nála a lélek, gondolkodás- és erkölcsben való teljes gyakorlati jártasság, azonkívül általános ismerete az emberi és állati idegrendszer és érzékszervek élettanának, továbbá hasonló jártasság a bölcsészettörténelemben, az állambölcseletben, a nemzetgazdaság-tanban. *Bryant asszony* különben már a londoni egyetemi oktatást terjesztő társulat is alkalmazta, mint egyedüli női felolvasóját.

Egészen más tanulmánykörben aratja babérait a másik nő-tudor, miss *Dawes*, ki

Dr. Bryant asszony.

középiskolai tanulmányait házilag végezte, mint még fiatal leányhoz illik, s 1879 októberében lépett a cambridgei Girton-college növendékei közé, hol három évet sikeresen töltött el. Az ő tárgyai az ugynevezett humaniorák, a német és a klasszikus nyelvek, s az ó- és újkori történelem voltak, melyekkel nem a master of Science (tudomány mestere), hanem a master of Arts (művészetek mestere) rangja jár. Rajta kívül nem találkozott még angol lady, ki e szakban állott volna tudori vizsgát ki.

Ha ezek mellett fontolóra vesszük azt a nagy mérvű mozgalmat, mely Angliában utóbbi időben a szavazatjognak a nőkre való kiterjesztése ügyében is újra támadt; hogy kényveteket intézzen a parlamenthez e tárgyban számos aláírással ellátva, sőt megtagadják, mint méltánytalan, a képviseltesek nélkül rájuk kivetett adók befizetését; azt kell hinnünk, hogy ezuttal a nő-emancipáció kérdése újra a maga lélelebebb alakjában készül fölmerülni, s csak idő kérdése, hogy európai szabadelvűbb kormányok is meghajoljanak a szépnem ostromló sürgetései előtt.

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS A CZIGÁNYOK.

Jókai a «Nemzet» tárczájában alcuthi látogatásáról irt cikkeiben részletesen szól a főherceg cigány-nyelvi tanulmányairól is, s ezeket írja:

Azon kell kezdenünk, hogy támadt egy magyar főherceg keblében az a gondolat, hogy ő a cigányok nyelvét tanulmányozza?

Fiatal korában jött az az eszméje, hogy ő a magyarok eredetét szeretné feltálni. Hogyan? A nyelvést nyoman.

Ha a cigányok őseredetét fel lehet vezetni Hinduszánig, miért ne lehetne a magyarokét is Azsia belsejéig?

De hát vajon igaz-e az is, hogy a cigányok Hinduszánból származtak?

Ez a kérdés volt a kiindulás pontja. A Vasa-erzrednél, kinn Lombardiában, a hol a főherceg az 50-es évek elején szolgált, volt 36 ci-

gány katoná. Azokat József főherceg egyenkint magához hívta, külön mindegyikét kikérdezte egyes szavak jelentése iránt, míg meggyőződött róla, hogy az igazi szavakat mondják, nem csakják meg. (Eleinte megpróbálták.) Mikor e szavak össze voltak gyűjtve, akkor megtanulta tőlük a ragozást, a szókötést, a deklációzt, a konjugációzt; jó studium volt a grammatica viva.

Mikor Magyarországra visszakerült, már akkor jól tudott cigányul. Egyezzer egy erdélyi városba kerülve, a vendéglőben ebédelt együtt több tiszttel, a kikkel akkor a polgári hivatalnokok is együtt tartottak. Ott volt a Beszirksemissár is. — Nagy ur volt akkor egy Bezirker! A terem közepén egy cigánybanda húzta — a polkát, meg a mazurt. — «No most elhuzatom velük a nagydai keserves nótát,» mondá a kerület főnöke. — «Bajoson teszük meg,» szólta főherceg. — «Cigány nem igen áll kötélnék, ha a maga nemzeti gyászt akarják vele elhuzatni.» — «No majd én megmutatom, hogy nekem megeselekzi!» — A főherceg erre odaszólt cigányul a primásnak. «Huzd rá neki azt a nótát, a melyikért huszont botot kell kapnod, én minden botért, a mit kiállsz, száz forintot adok.» A primás ráhunyorított, s azt mondta rá: «cséső!» s a mint a *nagygyógos* ur ráparancsolt, hogy húzza el a nagydai nótát, rárontotta neki a Rákóczi-indulót. A Bezirker majd a borbéllt ugrott ki dühében, de a cigány olyan ártatlan képpel esküdött mennyre-földre, hogy ez az igazi nagydai nóta, hogy inkább adott neki egy fertálybankót, csak ne húzza tovább. «Jobb szerettem volna én ennél a huszont botot!» szóló nagy busan a primás. (A főherceg szerint a cigányok gyásznótája nem a nagydai vereségről szól, hanem az ósházájukra való visszamlékezést tolmácsolja.)

Azután folytatta József főherceg a cigány nyelv tanulmányát korábbi névelések munkái, p. Liebig nyelvtana nyomán, s külföldi utazásiban, a más nemzet cigányai között.

Külföldön a cigányok közé fehérek is keverednek; hanem azokat az igazi cigányok magasról le-nézik; s csak a legaljabb szolgálata használják; azt tartják, hogy ezek rontják a cigány becsületét. Nálunk nem szokás e.

Egy öreg magyar cigány primás, a ki a főhercegnek nagy kedvence volt, ősszért egyszer a számára egy egész cigány szótárt is. Csak az a baj van vele, hogy az öreg primás a cigány nép Kazinczyjának képzelte magát s olyan új szavakat csinált, a mikt semmi cigány meg nem ért. Például erre a szóra «ágyu», a mi a cigányban nincs meg, ősszeragasztott két szót «ágy-gynl», ugy hogy most meg egy cigány Szarvas Gábor kellene hozzá, a ki a szótárt kinyelvörölje.

De nagy praktikus hasznát is vette József főherceg a cigány nyelv ismeretének. A csehországi hadjárat alatt rajta kaptak egy cigányt, hogy a poroszok részére kémelekdi. Más tábornok föbölötte humaniorák, a német és a klasszikus nyelvek, s az ó- és újkori történelem voltak, melyekkel nem a master of Science (tudomány mestere), hanem a master of Arts (művészetek mestere) rangja jár. Rajta kívül nem találkozott még angol lady, ki e szakban állott volna tudori vizsgát ki.

De nagy praktikus hasznát is vette József főherceg a cigány nyelv ismeretének. A csehországi hadjárat alatt rajta kaptak egy cigányt, hogy a poroszok részére kémelekdi. Más tábornok föbölötte humaniorák, a német és a klasszikus nyelvek, s az ó- és újkori történelem voltak, melyekkel nem a master of Science (tudomány mestere), hanem a master of Arts (művészetek mestere) rangja jár. Rajta kívül nem találkozott még angol lady, ki e szakban állott volna tudori vizsgát ki.

Ezután kezdett a főherceg az összehasonlító nyelvészeti tanulmányhoz. Először az európai különféle cigány idiomák eltéréseit tanulmányozta át, azután fordult az ázsiai rokonszerű nyelvek egybevetéséhez. Hogy ebbe a vizsgálatba belemélyedhessen, meg kellett ismerkednie a szanszkrit, arab, török, hinduszáni nyelvvel, irodalommal, írásegyekkel.

Ennek a tanulmányoknak az eredménye a «románó csibakéro sziklariben».

Ha előttem nem fektüdnék kitarva ezek a vas-könyvek, a mikben minden szó József főherceg ismert férfias betűjeveivel van írva, alig tudnám el-hinni, hogy egy uralkodó családbeli főherceg, a kinek rangja annyira nehéz hivatást, gazdagsága annyira élvezetet kínál s a ki mindannak meg is felelt, a család élet örömei, a hadjárat vilhári közepett, anynyi változatos munka mellett, melybe a honvédelem szervezésétől kezdve a kertalkotás, artzi-kultúrálás, állatnemesítésen keresztül a túzóltó szerek tökéletesítéséig minden egybe van halmozva; még ilyen ki-magasló és széles alapon épített irodalmi művet is képes legyen létrehozni, a mi maga elég volna egy emberélet szerzeményének.

A «románó csibakéro sziklariben» czimtelében a magyarországi cigányvajdaságok egyikének czimere-t viseli vignetül: egy töviskesdisznót, szájában cserággal.

Ez összehasonlító nyelvtenben elő vannak adva a magyarországi cigány nyelv szabályai, ragozásai, szókötései, számos példával értelmezve, s viszonyítva a szanszkrithez. Kiderült a tanulmányból, hogy a cigány nyelvten szabályzata nem más, mint a szanszkrité, elszegényült.

Legközelebb áll a cigány nyelvten szabályza a prukrithez, a népnyelvhez; egyes szavaiban pedig legtöbb hasonlata van a hinduszánéhoz.

Most segélyül jön a «románó ugrikano alanen-géro libro», melynek rovataiban a tudományos buvá-kodó a cigány nyelv egyes szavait, kifejezéseit, egész mondatait egymás mellé sorakoztatja a szanszkrit, prukrit, hinduszán, bangali nyelvekkel. Azután ki-keresi az egyes szavakat, a mik a cigány nyelvten otthonosak, a kashmiriak, seikok, mabratok, szind-hik nyelvéből. — Itt sem áll meg, folytatja a nyomo-zást a malabári, tamuli, telingai, czingáli és maldivi nyelvek renetjeiben. — Talál nyomokra a persában, a törökben, a kurdban.

Hatszáznegyvenegy folio lap van megtöltve a keleti nyelveknek e szónyomozásával: valóságos nyelv-észeti kincstár.

Es ehhez járul még az összehasonlítás a magyar cigány nyelv, és az angol, cseh, francia, török, görög, német, lengyel, orosz, spanyol és nubiai cigány-nyelv között.

Ehhez járul még az összehasonlítás a magyar illetékes, ide egy egész tudós társaság kell!

Végül megjegyezték, hogy meg fogja írni a Rudolf trónörökös könyve számára a magyar cigányok szokásait, jellemrajzát, nyelvét, s aztán, a mint le lesz tisztázva, saját alá adja a *románó csibakéro sziklariben*.

Isten éltesse sokáig!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ó-kori klasszikai művek magyar fordításban.

A magyar tud. akadémia klasszika-filológiai bizottsága, mely csak a múlt évben alakult, s melynek feladata az akadémia munkakörét annyiban kiegészíteni, a mennyiben az eddig csak alkalmilag támogatott klasszika-filológiát az akadémia tudományosak közé rendszeresen beilleszti, az első évet az előmunkálatoknak szentelte. A bizottságnak első gondja a görög és római klasszikusok magyar fordítása. Ezekből egész rendszeresen grüjteményit bocsát közre. A grüjtemények csak olyan fordításokat vesz föl, melyek mind a tudományos, mind a műirodalmi igényeknek megfelelnek. Az egyes művekét előző előzi meg, melyben a fordító a maga eljárásáról számot ad: milyen szöveget s milyen más fordításokat használt, milyen konjekturákra szorult, stb. Az elő-szót bevezetés követi, mely az illető írónak életét és irodalmi méltatását foglalja magában, egyszerűs-mind az előző magyar fordításokat pontosan felsorolja és bírálja. A fordítás szövegét jelzőzetek kísérik, a melyek a magyarázatra szoruló dolgok megértéséhez szükségesek. A közoktatásügyi miniszter e vállalatot évi segélyvel támogatja. A vállalat az őszön fog megindulni. A grüjtemény első munkáit P. Thew-rek Emil «Anakreonja» és Barna Ignác «Aeneisz» van elfogadva.

Az orsz. színészeti tanoda történetét az igazgatóság megbízásából megírta *Várdai Antal*, az intézet titkára, s az ily czímű füzetben jelent meg: «Husz é története, az országos színészeti tanoda keletkezése, famállása és fejlődésének rövid áttekintése 1864—1884.» Bevezetésül az intézet czéljaira nézve hangoztatott különböző felfogásokról emlékezik meg, s azt mondja, hogy ma már nem kell többé lételenek jogosultsága fölött vitatkozni, mert eredményenl működik a színészet emelésére. Az első tíz évben 140 drámai és 187 operai növendék volt s ezek közül 43 drámai és 28 operai végezte el a tanfolyamot. A kormány 11,000 frtnyi segélyben részesítette évenként, s a színházi bizottság felügyelete alatt állt. 1873-ban az iskola a közoktatásügyi miniszterium felügyelete alá helyeztetett. Az utolsó évtizedben 196 drámai és 149 operai tagot irtak be, s 50 drámai és 25 operai növendék végezte el a tanfolyamot. 1874. óta a színésziskola minden tekintetben gyarapodott, s ezt az emelkedést az adatok Mihailovich Odón igazgatósága óta tüntetik föl. A tanárok száma tíz, az évi költségvetés meghaladja a 16,000 forintot. Az intézetben végzett növendékek közül 29 a nemzeti színház tagja lett, 12 a népszínházé, 43 vidéki színpadokon működik, 13 pedig külföldön.

Délszaki ág alatt czimvel csinos kiállítású utirajzok jelentek meg Debreczenben, Kutasi Inre könyvnyomdájában. Irta Vajda Viktor, ki é kötetiben a magas Pírénekben szerzett benyomásait, tapasztalatait írja le, és a művészet, tudományosság mozzanatait is megfigyeli. Vonzón ir a bércecs világról, a tengermentelkről, s beleszó előadásába költeményeket

és népmeséket is, olykor pedig egyes alakokat. Az előszón kívül, melyet Virágh Elek írt, tizennégy fejezetből áll a könyv. A Pirenek és környéke leírásában ott van Lourdes is, a híres búcsújáró hely, a maga romantikus történetével, azután Bordeaux, melynek oly nevezetes szerepe jutott Franciaország újabbkori történetében. Megismerkedünk Európá négy nevezetes pontjával: a cordami világító toronnyal a Girondet torkolatánál, mely a legmagasabb a maga nemében; a gavarnoi vízeséssel; a Roland-hasadékkal, mely hasonlít a tordaihoz, de óriási, és a Pic du Midi 2877 méter magasságban fekvő obszervatóriumával. A ki szeret idegen országok népeiről, élet-szokásairól hallani, s általában érdeklődik az utelírások, nem fogja elégtelentül letenni Vajda Viktor uti rajzait. Nehány csinos illusztráció is járul a szöveghez. A kötet ára 2 frt.

Mai számunk „Nóta a kisasszony hajáról” című költeménye előleges mutatvány ama népbálla-dakóttól, melyet *Marytaty* Tihánér ismert fiatal festésznő írt és saját rajzaival illusztrálva fog kiadni.

Az „Uj magyar Athenas” hetedik füzetét megkapta. Az újabbkori protestans egyházi írók emez életrajzi gyűjteményét többek közt megírta Sz. Kiss Károly szerkeszti s az előszóval megkezdte az előző füzet adataiból ismerteti a protestans írók munkásságát. Az új füzet Peczeli József történetírővel kezdődik és idősebb Szász Károly életrajzával végződik. Kiadja Aigner Lajos, s egy 4 ívre terjedő füzetére 50kr.

Bibliai történet, zsidó tanulók számára; írta Löw Lipót, magyarra fordította Löw Tóbiás. A legelterjedtebb felekezeti iskolai könyvek egyike, mely most már az ötödik kiadásra érte meg a Franklin-társulatnál. Ára kemény kötésben 50 kr.

Mythologiai szótár című műre adott ki előfizetési felhívást Balázs G. Sándor Veszprémből. Célja az, hogy a tanuló ifjúságnak klasszikai olvasmányait könnyítse, s a nagy községekben is tájékozást nyújtson. A könyv 12 ívre terjed s előfizetési ára 1 frt. Másrészt a lapok azt jelentik, hogy érdemes írni, Északi Károly, szintén egy mythologiai szótár megírásán dolgozik.

Füzetek. A „Pneudagogiai encyclopaedia” (a nevelés tudomány szótára, szerkeszti Verédy Károly) 6-ik füzet a „figyelem” szótól a „Érbel” névig terjedő tartalommal jelent meg. Ára 30 kr. — *Arany Toldi-ja a középiskolában*, írta dr. Szivák Iván érsekújvári tanár, ki e 30 oldalra terjedő füzetben azzal az irodalmi tanítással ismert meg, melylyel Arany híres költeményét adták elő az érsekújvári gymnasium negyedik osztályában. Eredetileg a dolgozat is a gymnasium „Értesítő”-jében jelent meg. — *Pukcs Ferenc*, a zené egy tanára, pedig „*Felhívás*” című 20 krajczáros füzetet bocsátott ki, mely a magán énekesi, zene-énektanári vagy karmesteri pályára kedvelő biróknak adja tudni, hogy mily rendszer szerint fog tanítani a szeptemberben megnyitandó templomi, szinpadai és hangverseny-énekeseket képző tanfolyamban.

Folyóiratok. A „*Természetrizsi füzetekből*”, melyeket a nemzeti múzeum ad ki és Herman Ottó szerkeszt, a július-szeptemberi füzet is eredeti dolgozatokat közöl, s azokat német kivonatban is bemutatja a külföldi szakíróknak. Dr. Orley László a Serpulafélek (fejkepolypus férgek) légzési viszonyairól és bőrük festőanyagáról ír; Janka Viktor növényzeti közleményét ad; Halaváts Gyula és Franzenan Agoston geológiai, Moesary Lajos adatokat sorol föl Erdély hártarópprovincaiban a faunájához, dr. Madarász Gyula pedig a múzeum gyűjteményében található rendelkezés színezési madarakat sorolja föl. Három könyvmatu rajz is van mellékelve a füzethez. — A „*Nep-szerű természettudományi előadások gyűjteményéből*” az új füzet közli dr. Ring Armin előadását „A fotográfia” és dr. Hoitsy Pál előadását „Mikor lesz eső?” Mindkettőhez ábrák is szolgálnak felvilágosítástól. E füzetek a természettudományi társulatnál rendelhetők meg. — A „*Regényvilág*”, a Révai-testvérek vállalta utóbbi füzeit befejezi Ötvös Adolf „Egy pesti Don Juan” című regényét, valamint a „*Száz év múlva*”, című francia paródiát Robidától. Megkezdte Tóth Sándor eredeti regényét „A ki senki sem” és Sárfy Ignácztól „A nő” címűt. Előfizetési ára egy évnegyedre 1 frt 95 kr.

A „Magyar közigazgatás” című hetilap szerkesztését Erdélyi Gyula megyei t. aljegyző vette át. A lap a közigazgatási kérdéseket tárgyalja s az e téren mutatkozó jelenségekkel bőven foglalkozik, valamint számos tudósítást közöl városok és községek közigazgatásáról. Előfizetési ára évnegyedre 1 frt. 50 kr.

Az örült. svéd fordításban. A stockholmi „Budkalven” Birger Schöldström-től közli svéd fordításban Petőfi „Örültjét”, „Den Vansinnige”, „Öfversättning från magyariska originalen.” A költemény-

hez rövid bevezetés van csatolva, mely futólag szól a magyar szabadságharcról, Petőfiről, Jókairól.

A nemzeti színházban tetemes átalakítások történtek a színek alatt. Ezek befejezése miatt az előadások megkezdése is késni fog néhány napot. Valószínűleg augusztus 20-ikán lesz az első előadás.

Az operaszínház megnyitása szeptember végén lesz, az udvar jelenlétében. A nap még nincs kitűzve, de valószínűleg egészen összeesik (egy nappal előbb vagy később) az országgyűlés megnyitásával, melyre 5 felseje Budapestre fog jönni. Az első előadás darabja is kétséges még. Erkel Ferenc a színház megnyitására már régen dolgozik az „István király” operán, s azt el is készíttette. Kérdés azonban, vajjon a színházát ideje korán rendbe hozzák-e annyira, hogy egy nagy dalmi próbát megtarthassák. Az énekarok, a zenekar, a magánénekesek gyakorlására, szinpadai próbákra sok idő kell. Nem lehetetlen tehát, hogy az első előadás egyveleg lesz, s bemutatnak egy részt Erkel „Bánk bán”-ját; másik részét Wagner valamelyik operájából, s ezek mellett balletet. Az opera tagjainak szünetjeit, mely e hó első napján lejárt, meghosszabbították a hónap közepéig.

A színházban most kettőzött erővel dolgoznak, s ha kell villamos világítás mellett éjjel is folytatják a munkát. Az ülőhelyek nagy része már be van rendezve. A páholyokban a kárpítózatot s díszítéseket dolgozzák. A szinpadon a díszleteket helyezik el, a nagy festőteremben folytatják az új díszletek festését. A ruhatarakban a régi operai kosztümöket javítják és átalakítják, részben pedig teljesen új öltözékek készítésével foglalkoznak. A folyosókon, az előcsarnokban és mellékhelyiségekben mindenütt nagy sietéssel folyik a festés és díszítés. A szinpadai vasgépzet, melynél komplikáltabb nincs az egész világon, már egészen kész; a nagy előfölgöngy szintén. Próbát a gépekkel e hó végén fognak tartani. A gépezetet egyelőre az „Asphaleia” társulat megbízottai fogják vezetni. A mult napokban tetek kísérletet az akuszikát illetőleg, s hír szerint a színházban igen tisztán hangzik minden szó és a legahabb piano is.

Az operaszínház főbb műközői tagjai ezek: magánénekesnők: Turolla Emma, ki október első napjára érkezik meg, Bartolucci Viktoria, Maleckyné Jozefin, Reich Irma, Szigetiné Eliz, Komáromi Mariska, Spányi Irma, Glöser Adél, Korlin Mariska, Saxler Emma, Ábrányiné Wein Margit, Doppler Ilka, Rislej Lélia, Stoll Gizella és Rottler Gizella. Magánénekesek: Broulik Ferenc, Bignio Lajos, Gassi Ferenc, Hájós Zeigmond, Odry Lehel, Ney Dávid, Pauli Richard, Fekter Ferenc, Kiss Dezső, Dalnoky Béni, Köszegi Károly, Láng Fülöp, Tallian János, Maleckzy Vilmos, Szendrői Lajos, Vass János, Zeitvay Péter, Szekeres Lajos. A karszemélyzet 35 nő- és 40 férfi-tagból áll; a zenekar pedig 80 zenészből, mely a szükséges képest még szaporítottatni fog. A ballet marad egészen változatlanul a régi: Coppini Zsófia első ballerina, Pini Henrik magántáncos, Campilli Frigyes balletmester, Müller Katica, Ferenczy Paula, Kürti Hermina, Sarkady Mariska magántáncosnők s azoknál 35 karszemélyzet s 20 bal-letnövevény. E szerint a nemskóra megnyitandó operaház művészi személyzete több mint 250 személyből áll.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A múzeumi képtár, melynek termeit az ötvös-kiállítás foglalta el, egészen új berendezésen ment keresztül. A történeti arcképeket átadták a most alakuló történeti arcképcsarnok számára; a régiebb festményeket pedig az országos képtárba vitték. A múzeumi képtár tehát most egészen a modern festmények gyűjteménye. Az új rendezéssel a héten minden este elkészül Ligei Antal képtár. A folyosókon ki lesznek állítva: a történeti mellszobrok és gipsz domborművek; az I. teremben: magyar művészek másolatai külföldi művek után, melyek többnyire a kormány által megrendelt Rafael-másolatok; a II., III. és IV. teremben két mű kivételével magyar művészek által eredő művek; az V. teremben újabbkori képek külföldi művészekétől; a VI. teremben az uralkodó ház arcképei és az uralkodókra vonatkozó epizódok; a VII. teremben újabbkori képek külföldi művészekétől, vagy VIII. terem az újban szerzendő képeknek tartatik fenn.

A Kárpát-egyesület nagy érdeklődést közt tartotta évi közgyűlését U-Tátrafürednél e hó 3-án, gr. Csáky Albin főispán elnöklése alatt. Három mintegy 160—170 jelent meg.

Az elnök tartalmas megnyitó beszéde után Nagy Dezső titkár adta elő az évi jelentést. Utakra a mult ében 2000 frtot költöttek. A Kárpát-muzeumi bizottság kijelentette, hogy teljesen a saját erejéből

fogja magát fenntartani. Az építkezési alap ez idő-szerint 1100 frtot tesz, a mit a közgyűlés megelégedéssel vett tudomásul. Az egylet 600 darab különféle kárpáti madarat vásárolt össze ez ében a múzeum számára 1500 frton, mely összeget évi 200 frttal fogja törleszteni. A közgyűlés elhatározta, hogy a bévételek 60 százalékát a kár-áti hegyek hozzáférhetővé tételére és 40 százalékát kulturális célokra fordítja. Felolvasták az országos kiállítási bizottság elnökének Matlekovics Sándor államtitkárának levelét, mely felhívja az egyesületet, hogy a kiállításon vegyen részt a Kárpátokra vonatkozó gyűjteményes kiállítással, minő: házipár, egyes vidékek képe, néprajzi, természetrajzi és turisztai tárgyak. A közgyűlés tetszéssel fogadta a felhívást s a múzeumi bizottságot szólította föl a gyűjtemény összeállítására, s az egylet erejéhez képest 600 frtot meg is szavazott rá. Különben a múzeumi bizottság már be jelenté, hogy e célra a magyarországi és egyes galicziai Kárpát-részletek fényképekben és rajzban felvételek. Az építkezési bizottság tudatta, hogy már 5 óra óta nem építettek új menedékházat — pénz hiányában; de készítették 8—10 új ösvényt, melyek között különösen sokba került az Alsó-Tátrafürednél a Csary-völgybe vezető. Dr. Szontagh Miklós indítványára elhatározták, hogy a Tátra egyik legszebb és leglátogatottabb pontja, a csorbai-tó jó ut által köthessék össze Uj-Tátrafüreddel. Előnk vita és sok ellenmondás után határozta el a közgyűlés, hogy ezúttal nem Készmárk, mint eddig volt, hanem *Lécsé* lesz az egylet székhelye. Végül az elnök főispán jelenté, hogy Döller ügyvezető és elnök ezen állásáról lemondott; a közgyűlés sajnálattal vette tudomásul a lemondást. Megválasztották: első alelnökké Roth Samu löseai tanárt, titkárrá Nagy Dezső löseai ügyvédet, pénztárnokká Dénes Ferenc löseai tanárt.

Az orsz. m. kir. zeneakadémián a beiratkozások szeptember hó 1—3. napján, d. e. 10—12 óra közt tartatnak meg a titkári hivatalban (sugárt 79 szám). Az orsz. zeneakadémiára növekedni lehetnek: ifjak éltük 15-dik, nők 16-dik évköze betöltése után, a mennyiben az általános műveltség azon fokát elérték, mely az előszabott tananyag feloldásához megkívánatik és határozott zenészi hajlammal bírnak. Azon tanosztályokban, hol a tanítványok száma meghatározott, első sorban a honfák vendékként fel, s csak ezek által e nem foglalt helyre vétehetőek fel a külföldiek is. A beiratásnál mindenki 5 frt felvételi díjat fizet. A tandíj a zeneszerzési, a magán-ének és orgona-tanszaknál 50, a hegedű és zongoratanosztaknál 70, és a karéknél 1 frt beiratási díjon kívül 10 frt.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Iskolabarát. Andrassy Manó gr. a napokban Gömör-Nagy-Hnyilecen járván, megütözéses értesült arról, hogy a községben, a hol pedig 90 a tanköteles gyermek, mindezt ideig nem létesített iskolát az állam. Kijelentette, hogy ő kész a töt községnek iskolát állítani, de az oktatási nyelvet tisztán magyar legyen, s e célra egy 5000 frta becsült házat, három hold szántóföldet, egy hold rétet, két drb marhalgelőt és egy kertet jelölt ki a tanító számára.

MI UJSÁG?

Uralkodónk és a német császár. Az agg német császár bevezetvén a gasteini fürdő használatát, mint az előbbi években, úgy most is utba ejtette Ischl, hol uralkodónk, a királyné és Mária Valéria töltik a nyarat. A két uralkodó találkozását ez-uttal nem csupán az udvariaság tényének mondják, mert a találkozására gr. Kálnoky külügyminiszter és Tisza Kálmán miniszterelnök is Ischlbe hívtatták. Ő felseje a magyar miniszterelnökök két ízben is kihallgatáson fogadta, a német részéről pedig hosszabb beszélgetéssel különböztette meg és szintén kihallgatáson fogadta. Vilmos császár e hó 6-án délelben érkezett Ischlbe. Uralkodónk Ebenseig ment elébe. A két fejedelem találkozás a legmelegebb volt; megölelték és megcsókolták egymást. Ischlben udvari ünnepélyek voltak: ebéd, diszelszadás a színházban, tea-estély. A császár másnap délután utazott el Ischlből.

Erzsébet királyné és Mária Valéria főhercegnő e hó 10-én Ischlből visszatérnek Schönbrunnba, innen pedig pár napi időzés után Gödöllőre költöznek; a hadgyakorlatok befejeztével a király 6 felseje is hosszabb időre Gödöllőre jön.

A trónörökös-pár a román királynál. A trónörökös-pár elutazása Sinaia-ba a román király és királyné látogatására szeptember 25-re halasztották. A trónörökös és Stefánia trónörökösnek külön udvari vonattal Bécsből Bruckon, Budapesten, Kolozsváron, Brassón át mennek egyenesen Sinaia-ba, a honnan két napra terjedő időzés után Górgény-Sz.-Imrere utaznak.

József főherceg nemesszivőségéről újabb tanúságot tesz a következő eset. Friesenhan Pál munkás jobb karját, saját vigyázatlansága következtében, összezúzta a cséplőgép. A szerencsétlen esetről mi-helyt értesült a főherceg, rögtön a sebesülthöz sietett, a ki folyvást hét kis gyermeket emlegette, s azt kérte, hogy családijához Lovasberénybe szállítsák. A főherceg megindultan vigasztalta, s megígérte, hogy egész családját Alcsutha hozatja és gondoskodik rólok. A főherceg mindaddig a beteg mellett maradt, míg dr. Bauer főhercegi orvos megérkezett egy távoli pusztáról; ekkor maga sietett a kastélyba enyhítő szerektől és kötevényektől, azután pedig segédkezett az orvosnak az összeroncolt kar eltávolításánál. Ujra megígérte a szegény embernek, hogy családjáról ne aggódjék. A családót a főherceg táviratilag azonnal Alcsutha rendelte.

A miskolczi országos dalünnep. Miskolcz most zajos és mozgalmas napokat él. Az ország különböző részéről összegyűlt dalrók éneke viszhangzik ott néhány napig.

A dalnokok fő csoportja a fővárosból indult el e hó 6-án reggel, külön vonaton, összesen kétszáz-an. Utközben csatlakoztak hozzájuk a jászberényi, szentesi, egri dalnótársulatok. Kilenc óra után indultak el Budapestre. Az ebéd Hatvanban volt megrendelve és jókedvvel fogyasztották el. Miskolczra délután 4 órakor érkeztek; ugyanakkor robogott be a felvidéki dalrókhoz vonat. Volt ünnepélyes fogadás, zene-szóval. Üdvözlő beszédet pedig Mikuleczky István, daleyleti elnök mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katonai zenekar várt nagy tömeggel együtt, s az erkélyről *Soltész Nagy* Kálmán polgármester üdvözölte a vendégeket a város nevében. Id. *Ábrányi* Kornél vála-szózatot mondott. Azután kibontott zászlókkal, daleytezők vonultak, be a városba, hol utca-szerte éjzeneték őket. A városház előtt katon

MELLÉKLET: Curini Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási bíróság határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

A Franklin-társulat hírlap-kiadó hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető:

„Képes Néplap és Politikai Híradó”

a legelőbb újság a magyar nép számára. A Képes Néplap egész évre 2 frt. A Képes Néplap a Világkrónikával együtt 4 frt.

A „Világkrónika”, mióta bővített terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan nagyobb elbeszélések és regényeket is nyújt olvasóinak. Így Verne Gynla kitűnő francia írók már három érdekfeszítő új regényét közölte minden számban egy-egy képpel s egy ily új regény közl. jelenleg is. — A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi átalánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közl. tájékoztató cikkek, utirajzok, nép- és tájnépmutatókat, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdekű mozzanatokról, hírlapanyagokról, fölfedezésekről, úgy szintén mulattató próbák közleményeket, s közhasznú tudnivalókat, stb.

A „Világkrónika” a „Vasárnapi Ujság” előfizetői félre 1 frt., negyedévre 50 kr. pótdíj beküldése mellett meg folyvást megrendelhetik.

A magyar francia biztosítói részvény társaság (Franco-Hongrois) életbiztosítási osztályához 1884. július hóban benyújtott 385 ajánlat 676,775 frt összegről. Ebből esik haldétségi biztosításra 212 ajánlat 400,625 frt és kiházasítási biztosításra 178 ajánlat 276,150 frt összegről. — Kiállított 155 haldétségi kötvény 253,225 frt és 175 kiházasítási kötvény 271,851 frt összegről, összesen tehát 330 kötvény 525,076 frt biztosítót összegről. Folyó évi január 1-től augusztus 1-ig tett a biztosításra felajánlott összeg 2397 ajánlatban 4,600,000 frtot és a biztosított tőke 2071 kiállított kötvényben 3,775,571 frtot.

HALÁLOZÁSOK.

HEVŐITS ISTVÁN, a horvát országos kormány osztálytanácsosa, elhunyt a hó 5-ikén reggel Krapina melletti birtokán. A magyar ügynek is igaz barátja volt Horvátországban, s neve mint ilyen lett ismeretes ottint az utóbbi időkben. A múlt évi horvátországi zavargások alkalmával Ramberg b. királyi biztos mellé őt rendeltek ki Zágráb városa számára kormánybiztossá, és e minőségében a mily tapintatosan, ép oly erősen és igazságosan járt el, úgy hogy még akkor is közbevetést vitt ki magának. Legutóbb az egyetemi hallgatók ügyében volt a kormány által bízott kiküldés és ismét szigorral teljesítette. A köztisztelőben élt férfiú életének rövid betegsége vetett véget.

HOVÁTH SAMU, m. kir. felügyelő mérnök temetése mely részvét közt vége Gerenden, a hó 3-án. A gyászterületére az egész környék értelemmel megjelent. Ott voltak az elhunyt sógorai: Szász Károly miniszteri tanácsos és superintendens, Szász Károly miniszteri titkár, Szász Domokos kolozsvári lelkész, Szász Gynla, Szász Béla. A ravatalnál Szász Domokos mondott megható imát, utána pedig Szász Károly mély hatással emlékbeszédet. A derék férfiú hűt temetési édes anyjának, néhai Horváth Miklósnak hanvai mellé tették s a sírnál ismét Szász Károly mondott megható rövid imát és beszédet.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: HADZSAS LAZAR, kir. táblai bíró, ki az utóbbi időben a kir. kúriához volt beosztva, 1848—49-ben az országgyűlés tagja, Nagybecskerek volt városbírája, hosszabb ideig pedig Torontálmegye alispánja, 71 éves korában Budapesten, hol mely részvét közt kísérték az örök nyugalomra. — KATHONA LAJOS, Komárommegye volt főmérnöke, megyei és városi birtokos, néhai Kathona Mihály csillagász egyik fia, hosszas betegeskedés után, Komáromban. — BALINT GYÖRGY, zilahi járásbíró, Deesen, hová hivatalos ügyben utazott és szélvész által vetett véget életének. — GYURKOVITS JÁNOS, nyug. huszárkapitány, Tata város egyik népszerű és köztisztelői alakja, ki a szabadságharcban egy nemzetőrcsapat befogadásában vett részt, 90 éves korában. — TARTASZ JÓZSEF, nyug. káptalanfői plebánus, 74 éves korában, Keszthelyen. — BEZERÉDY BÉLA, földbíró, 59 éves korában, Zomborban. — TARTASZ LAJOS, Pestmegye pesti felsőbírájának segédjegyzőgábjára, szép képességű fiatal ember, 21 éves korában, Gombán. — FAREAS MIKLÓS, Parkas Ábrahám, a gomoromgyéji gazdasági egyesület elnökének édes atyja, 80 éves korában, Zsiben. — JURENÁK EDE, földbíró, Szegeden. — SINKA RUDOLF, 69 éves

korában, Szolnokon. — MANU EÖTHN, pénzügyigazgatósi számtiszt, Temesvárt. — ZANKL ANDRÁS, építész, 62 éves korában, Aradon. — WAIJENKORN FELIX, ismert budapesti kereskedő cég főnöke, 46 éves korában, Marienbadban. — BINDLEBEN KÁROLY ÁGOST, a Franklin-társulat régi buzgó tisztviselője, 67 éves korában, Budapesten; temetésén a kiadóhivatal egész személyzete megjelent. — HALLER SANDOR, nyug. bánya-főhivatalnok, dr. Haller Károly kolozsvári egyetemi tanár és polgármester édes atyja, Szatmárt. — SZUDÁROVICH JÁNOS, 50 éves korában, Szabadkán. — DR. SFORNA GRÖNY MÁTYÁS, királyi városi szülészeti orvos, a horvát írók Nesztora, ki külföldi tudományos társulatoknak is tagja volt, 90 éves korában, Fiumében. — CHERNELHÁZI CHERNEL VIKTOR, 64 éves korában, Kőszegen. — POPOVICZ MÁRK, takarékpénztári igazgató, Zágrábban. — DÁVODI BARÓ LÁSZLÓ, ötödik osztálybeli tanuló, 17 éves korában a sopronmegyei Súrón. — PATER BILMEK DOMOKOS, a bécs-újhegyi ezüsttereziták káptalani főnöke, a szerencsés Miksa császár kedvelt embere, kit a császár, mint udvari lelkész, Mexikóba is magával vitte, s a szerzetes vele maradt egész a kivégzésig. — KARAGYORGYEVICS GYÖRGY herceg, a volt szerb fejedelem öccse, 56 éves korában, Gasteinban. — ZAITZ JÓZSEF, gr. Keglevich Ödön apósa, 65 éves korában, Budapesten. — BERNÁDY DANIEL, marosvásárhelyi gyógyszerész és városi közgazdasági előadó, 45 éves korában, Bikafalván. — LEUCUTIA GRÖNY, nagyváradi g. kath. egyházmegyei elöljáró, berettyó-kertleli alesperes és kövigi lelkész, 69 éves korában. — MAYER ADOLF, dragoonos ezredes, Kolozsvárt. — ISSEKUTZ ANTAL, erzsébetvárosi polgár és okleveles mérnök, volt törvényszéki ülnök, 67 éves korában. — BÁTÓ BANFFY DEZSŐNÉ szül. Kemény Mária báróné, főispán neje, b. Kemény György torda-aranyosi főispán leánya, művelt, nemes szívű urnó, Apanagy erdélyi faluban. — ÖZV. HERPEI GERGELYNÉ szül. Barthos Eszter, a kolozsvári ref. egyház néhai jeles papjának köztisztelő özvegye, 72 éves korában Kolozsvárt; ugyanott özv. KORBULY JÁNOSNÉ szül. Nyegruicz Mária, 49 éves korában; ÖZV. IDA k. a. élete 25-ik évében. — KUGLER MÁRIA k. a., jótékonyágáról a fővárosban ismert urhölgy, a női par egyesület buzgó alelnöke. — VASS LIPÓTNÉ szül. Szávics Auróra, Ohajban, hol leánya esküvője utáni napon hunyt el, 42 éves korában. — ID. BOCCZO KÁROLYNÉ szül. Filipinyi Johanna, 64 éves korában Szarvason. — ÖZV. NOSZLOJY JÁNOSNÉ szül. Csanka Julianna, 70 éves korában, Sopronban. — ROHAR JÓZSEF hercegné szül. Pejacsevich Erzsébet grófnő, egyetlen leánya gr. Pejacsevics László volt horvát bannak, 24 éves korában, alig egy fél házasság után, Hietzingben. — ÖZV. ALTRISZ GRÖNYNÉ szül. Okolicsányi Amália, 74 éves korában Rimaszombatban. — ÖZV. KISS ANDRÁS szül. Bernáthy Ida báróné, 81 éves korában, Pozsonyban. — DÖZSA JÁNOSNÉ szül. Szász Rozália, 51 éves korában Szepsi-Szentgyörgyön. — SIMONOVICS BÉLANÉ szül. Licskovszky Vilma, 30 éves korában Gödöllőn. — DOMBRO LÁSZLÓNÉ szül. Kiss Etelka, 36 éves korában Szegeden. — ÖZV. GNUPFER FERENCZÉ szül. Kürschner Katalin, 65 éves korában Aradon. — ZÜLLICH ISTVÁNNÉ, szül. Winkler Lujza, kolozsvári tekintélyes család tagja, 51 éves korában. — KADERÁSZ ANNA 84 éves korában, Debreczenben. — KOLLARZ MARISKA, 17 éves fiatal lány Aradon.

LAUBE HENRIK, jeles osztrák költő, meghalt Bécsben a hó 1-én 78 éves korában. Porosz-Sziléziában született, s már huszonkét éves korában hatással adtak tőle egy tragédiát. Ezentul irodalmi munkásságát főképp a szinpadnak szentelte, s ez sok sikert is termelt számára. Nemcsak mint író, hanem mint a színházi ügyek gyakorlati ismerője is sokat tett a német előadások emelésére. Sokáig vezette az ötvenes években a bécsi Burg színházat is. 1869-ben a lipsei városi színházat bízták rá, s mikor eltávozott Bécsből, ekkor építettek gazdag színügy-barátok a nem régen leégett Stadttheater, hogy Lanbet visszanyerhessék. Vissza is tért és 1-mét új folytatta színügyi tevékenységét, melyben fáradságtalan volt. Darabjai közül „Essex gróf” a magyar szinpadokról is jól ismeretes. Halála alkalmából a trónörökös is kifejezte részvétét a családnak és pompás koszorút küldött ravatalára.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A szinésznő. Először megjegyeztük, hogy nem beszél, mert nincs cselekvénye s nincs benne mozgás és haladás; hanem rajz és pedig költői rajz. Jól van gondolva, bár alapszámja nem eredeti. Kivitele is jó volna. Kivált egyes részleteiben, ha a szerző az előadás dolgában s különösen a költői nyelv és verselési technika művészetében járta volna. De így az előadás néhol rövid sorokra szaggatott prózává sekküyesül. Másik hibája, hogy hosszúra van nyúlva; sokáig idős egyes mozzanatain a képek. A befolyás a pótkal csinos. Átalában az egész tehetségét mutat, melyet elhanyagolni s tovább nem fejlesztési kár volna.

Az anyátlan árvák. Most még bányadobozban tetszik. Másik kell próbálni.

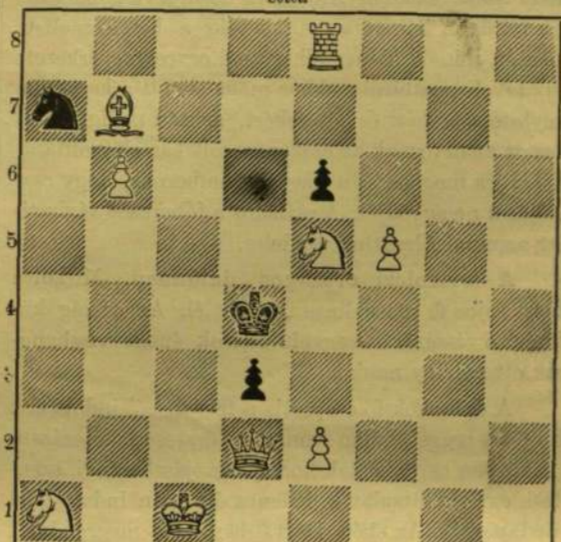
Az erdőben. Iskolai dolgozatnak, vagy önképzőköri kísérletnek megjárja. A bölcselkedő s vallásos elem egészen külön válik a lyrai és leíró részekről, mint a savó a tejfől. A leírás némely részlete (külö-

nösen a 2., 3. és 5. strófában) meglehetősen sikerült, kivéve azt, hogy a verselés is közleleges.

L. S. Minál a kettőt (Etelkának, Virág Lidis) a közölni valók sorába vettük.

SAKKJÁTEK.

1286. számú feladvány. Slater G. J.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1281. sz. feladvány megfejtése.

Table with columns for move number, piece, and square. It lists the solution to the chess puzzle, such as 1. Bh2-h5, 2. Ve2-c6, 3. Vc6-e4, etc.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. Andorfi S. és Kovács J. Az Erkel-sakk-társaság nevében; E. K. — Senki Ede. Debreczenben: Zagya Imre. Veszprémben: Roland K. Haraszton: Laezkó B. A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR. Augustus hó.

A calendar table for August showing the day of the week, religious holidays (Katholikus és protestáns, Görög-Orosz), and birthdays (Születés). It lists various names and dates throughout the month.

Tartalom.

Szöveg: Gáspár András. — Petőfi emlékezete. Költemény. Sánta Karolytól. — Nóta a kisasszony hajáról. Költemény. Margitai Tiharmértől. — Nyelvbőlások és tollhíabák. — Monaco és Monte-Carlo. — Angol követés Abesszinia királyánál. — Forster Dóra. Angol regény. Irta Besant Walter. — Egyveleg. — Diderot. — Egy s máss a kholeráról. — A nagy vasúti szerencsétlenség Sheffield mellett. — Tudorok Angliában. — József főherceg és a cigányok. — Irodalom és művészet. — Köztisztviselők és egyetemen. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Halálozások. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Képek: Gáspár András. — Monaco. — A Monte-Carlói kaszinó Monaco mellett. — A nagy vasúti szerencsétlenség Sheffield mellett. — A máhdi követésnek egyenruhája. — Forster Dóra. — Angol követés az abessziniai királynál. Az Anglia és Abesszinia közt kötött szerződés mepecsételése. — Diderot. — Dr. Dawes kisasszony. — Dr. Bryant asszony.

Felölts szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete és fehér selyem-atlaszt, méterjét 75 kr. egész 9 frt 90 kr.-ig (18 különböző színben) szállít egyes öltönyökre, valamint egész végekben vámmentesen a házba Henneberg G. (királyi udv. szállító) selyem-gyári raktára, Zürichben. Mintákat postafordultával. Levéldij a Svájcba 10 kr.

MAGYAR LESZÁMITOLÓ ÉS PÉNZVÁLTÓ BANK

Az aratási évad alkalmával ajánljuk a t. cz. termelők és kereskedők figyelmébe: több mint 400,000 méterháza befogadási képességgel bíró

közraktári telepünk Budapestben.

Hat raktári épület és egy nagy gabna Elevator áll készen termények és áruk beraktározására, kezelésére, kiraktározására vagy tovább küldésére a legújanyosabb díjak mellett.

Ajánlunk olcsó kamatláb mellett előleget a beraktározás, sőt már a czimünkre feladott terményekre.

Elvállaljuk a ránk bízott termények bizományban való eladását akár a vidéki állomásokról, akár pedig raktárainkból. — Ajánljuk továbbá teljeses föl-szerelt raktárainkat Szegeden, Barscon és Temesvárt.

Vasuti és gőzhajózási vállalatok részéről fönt elő-sorolt vállalatunk kiváló kedvezményekkel bírnak.

Magyar leszámító és pénzváltó bank Budapestben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható, az osztrák tartományok számára Szelinszki György császári királyi egyetemi könyvtáránál, Bécsben, I. Stephansplatz Nr. 6.

BERNSTEIN

A TERMÉSZET KÖNYVE.

Közérdekű olvasmányok a természettudományok köréből. Husz füzet és egy pótfüzet. Ára füzetenként 50 kr.

A tudomány minden ágazatai között a természettudományok azok, melyeknek terjesztése és ismeretése sok hiányban szenvedő tanrendszerünk a legkevésbé gondot fordít. Felőbb és alsóbb tanintézetekben egyiránt még ma is sokkal magasabb súlyt fektetnek a holt nyelvek tanítására mint a mindent föntartó minden élet alapfölkötétét képező természettudományok megismertetésére. És ha meggondoljuk, hogy az érettebb koru nemzedéknek még többet és kizárólagosabban kellett foglalkoznia a holt bölcsesség-gel, úgy hiszünk, a t. olvasóközönség egyetért velünk abban, hogy hízogatótól pótulunk szaktudományi művekben úgy sem föltötte gazdag irodalmunkban, midőn az e tekintetben csaknem páratlanul nagy német irodalomnak a kitűnő termékét anyanyelvünkre áttelítettük. Tettük pedig ezt annál is inkább, mivel komolyan meg vagyunk győződve, hogy a magyar faj sajátoságos s nem is föltötte előnyös helyzetében, csak úgy állhat meg sikerrel a népek nagy versenyében, ha a reálstudományokban, melyekre van alapitva korunk egész iránya, szintén lépést tart a többi művelt nemzetekkel.

Minden egyes füzet külön is kapható. Öt kötetbe füzve 10 frt. Öt angol vászonkötetbe költve 13 frt.

FOLYÉKONY GLYCERIN-CREME

A folyékony glycerin-creme sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknak, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét föntartják. Ez eltér az eddig közönségesen használt glycerin-illatszerekől, melyek a glycerinben kívül semmi nem hatályos részeket nem tartalmaznak. Ára frt 1.20.

Legfinom. glycerin-szappan

glycerin és illatos növényekből, kiftűnően tisztít és élénkíti a bőrt, és a finom piperezappan minden kívánt előnyeivel bír. Darabja 35 kr.

Párisi hölgypor (legfin. poudre de riz)

a bőrnök leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlan-sága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. — Hölgyeknek, egy fénykál is borotválás után, nagy kedvezésnek örvendő. — Egy doboz ára 50 kr. (fehér és rózsaszín) tollal 1 frt.

Kézmosó-por

mandulla-szappan és spermacéttől készítve, a legártatlanabb arcz-és kézbor-tisztító szer. — Egy doboz ára 50 kr.

Rouge végétal arczpórtó, ára 50 kr.

Török József gyógyszerésznél, Budapest, király-utca 12. Hamisított párisi hölgypor-tól óvakodni tes-sék. Csak az tekintendő valódnak, melynek dobozán, valamint használati utasításán a fenti védjegy látható.

JAKAB ÖDÖN. SZÉKELY HISTORIÁK

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tartományok számára SHELINSZKI GYÖRGY es. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I. Stephansplatz Nr. 6

Ára füve 1 forint. RAJZOKKAL. Diszkötésben 2 frt.

Tartalom: Mit csinált örömben Daró Dénes. — Hová lett a Gál Sándor kenyeré. — A huszár. — Miért állott meg az asztali alsó malomkerék. — Az adományi méhek. — Az eltemet-tett gyűrű. — A Keszeg Imre pástorsága. — A beteg asszony utja. — Hogyan került kapu a Szabó Lőrincz kertjére. — Mire jó egy idegen sírhalom.

Termények tűzkár elleni biztosítása.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ RÉSZÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett alaptőke frt 4,000,000.— aranyban. Tartalék alapok „ 3,065,712.74 „

A gazdáköntség figyelmébe ajánljatik a rendkívül előnyös mezőgazdasági általánybiztosítás.

Bővebb felvilágosítások nyerhetők az igazgatóságnál 1685 Budapest, IV., városház-tér 1. szám alatt, és a társaság minden ügynökségénél.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

Uj — 12 számban — Matásos! Aranyomással! Magyar házi áldás! 15 kr. bérmentve; ugyanaz stilszerű virágkeretűl szines papíron 30 kr. díjjal van szállítással. Olajnyomatú képek! Festmények! Keretek! Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. Ismétlődik magas jutalék részesülnek. Gyűjthők és a vándor előadók kerestetnek. 1693 Bayer Pál, Dreza 196.

THEDO tanár szakállhagymája,

A nekem kiűdött Thedo-féle szakállhagyma kitűnőnek bizonyult, mit közönltem mellett ezenel tudomására adok. Miskolc, 1879. szept. 25-én. Ötredpa József. Füst József urnak Prágában. Szives köszönetemet a szakállhagymáért; nagyon jónak talál-tott. Mindenkinek a legjobb lelekkel ajánlatom. Schwarzbach, 1875. febr. 25. Hirt Károly s. k. epil. vállalkozó. Füst József gyógyszerész urnak Prágában. A szakállhagyma joggal mondható csodaszereknök. Alig négyhet-tel használat után örömmel látom régi öbajjaimat teljesen elcsu-m. Kérem önt stb. Teschen, 1879. máj. 23-án. Gindra Wenzel, orv. Valódi minőségben Budapesten csak Török József ur gyógyszerésztáiban király-utca kapható; Pozsonyban Pistoray Félixnél, Miskolcban Temeváron Zacsary Istvánnál, 1 csomag ára frt 2.10.

Franczia hajfestő-szer, (Chromat. folyékony)

melyel minden haját teltszes szerint 10 percz alatt állandóan megfesthetni feketé, barna vagy szőke. Fő tulajdonságai: a szín állandó s a természetet színtől meg nem különböztethető, az alkalmazás egyszerű. — Ára 2 frt. A készletek (csészék, kefék stb.) 50 kr. — Főraktár: Budapest, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, király-utca 12. szám.

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.

Irta HORVÁTH MIHÁLY.

AZ UJ DOLGOZAT MÁSODIK, BŐVÍTETT KIADÁSA.

Horváth Mihály „MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME” czimű munkája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolcz nagy kötetben megjelent — nem szorul ajánlatásokra vagy dícsé-retre. Általánosan el van ismerve, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem cselelté meg oly híven, tárgyilagosan, oly széleskörű szakjártással és oly művészenen szép előadással, mint veterán tudósunk. Epen ezért hazánk ezen legterjedelmesebb történetíratainak egy mivelt magyar ember házából nem szabadna hiányzani. Azonban a nyolcz kötetes műnek az ára 30 frt, s eddigelé a munka csak együttesen, egészben volt megszerezhető. Sok mivelt magyar embernek kellett emiatt nélkülözni könyvtárából irodalmunk e drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén van, a ki bármily irodalmi műért sem képes egyszerre 30 forintot kiadni. E körülményt tekintetbe véve, határoztuk el, hogy minél több történet-kedvelő számára megszerezhetővé tegyük nagy történetírónk e legnagyobb alkotását. A fentemlített kiadás nyolcz kötetét emelőlva felosztottuk 30 füzetre, s egyenként megszereztük. Egy-egy tíz ívre tartó füzet ára 1 forint. — A részletekért való beszerzésnek ezzel tag ter nyílik, s ezentúl csakelyebb megerőtetéssel juthat bárki is e becses mű birtokába.

FILICZKY MIKSA
Budapest, VI., sugár-út 59. sz.

Mellfűző- és fehérnemű-gyár, vászonár-raktár. — Uri ruhakészítés. Aljál saját gyártmányú mellfűzőket, uri-, női- és gyermek-fehérneműket, vásznakat, asztal-neműket, szővött árkat és nyakkendőket a legújabb világmódi és legújabbosabb ábrák. Leg-újabb divatu uri- és nő-fütyőket, valódi gyapjú-szővetékből, bámulatos olcsó áron. — Kimerítő árjegyzékek, mindegyik és mérték utáni kiszámlázással ingyen és bérmentve szolgálunk. Vidéki megrendelések lehető leggyorsabban eszközölteknek. Fütyők, fehérneműk és mellfűzők tisztító intézete. 1882

KIÁLLITÁSI ÉRTESETÍTŐ

czim alatt július 15-ke óta egy fényes kiállítás, képekkel gazdagon illusztrált és szakavatottan szerkesztett hetilap jelenik meg, mely legitehetőbb adatokat közli a budapesti országos kiállítás előmunkalatairól. — Szerkeszti és kiadja **GONDA BELA**. — Előfizetési ára az év végéig 4 frt, a Gazdasági Mérnök-kel együtt 9 frt he yett csak 6 frt. Előfizetni lehet Budapestben, koronaherczeg-utca 3. sz.

Bicycles és tricycles

HILLMAN, HERBERT és COOPER-től.
„Premier” Works Coventry.
Gyári jegy „D. H. F.”
Eredeti árak mellett folytonos készletben vannak.
Brömer-Elmerhausen és Társánál
Bécs, II., Lichtenauer-gasse 1.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Folyó évi augusztus 1-jétől sugár-út 13. sz. Laudon-utca sarkán.

Varrógépek,
a Wheeler & Wilson Mfg. Co.
1872 New-Yorkból
cs. k. udvari szállítótól, oszakis
Otto Herman-nál
(OHM C. O. UTÓDA)
Budapestben, V. József-tér 5.
Különösen ajánlatnak az egyenes tűvel ellátott új horog-(Greifer)-varrógépek háromféle kivitelben, családok és iparosok részére: mint a jelenkorunk legjobb varrógépei, a párisi világkiállításban a legnagyobb díjak „Grand prix” egyikével lettek kitüntetve.

DLASK JÓZSEF
redőny- és görfüggöny-gyártó,
ajánlja gazdag raktárát
redőnyökből és görfüggönyökből (rouleaux) fából és kelméből, minden nagyságban; ugyanintén ragyogó ággybetéteket, elmosható görfüggönyöket kávéházak és vendéglők számára. Szállítás bel- és külföldre utánvét nélkül.
Gyár: Dornbach, Hauptstrasse No. 27.
Raktár: Hernals, Ottakringerstr. No. 98.
Fiók: Bécs, I., Kärntnerstrasse No. 14.
Árjegyzékek ingyen.

Képviselő Magyarország számára kerestetik.

1884. aug. 92. sz. 1884. aug.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Morvaország és a magyarok a IX. és X. században. — Csopely Lászlótól.

As Arthur monda-körből: (II.) Tennyson idylljei. Angolból. — Szász Károlytól.

As ingatlan vagyon megadóztatásának fejlődése és mai állása Poroszországban. (II.) — Lukács Bélától.

A bögre. Plautus vigjátéka öt felvonásban, latinból — Csiky G.-tól.

Költemény: Elvonulás. Lévy Józseftől.

Műtörténetünk és az ötvösműtárlat. — Hampel Józseftől.

Nyílt levelek: Bartal Antalhoz. — Finály Henrikől. — A szerkesztőhöz. — Görgei Istvántól.

A Pesti napló és a Kisfaludy-társaság.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ívnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, a megjelen évenként tizenkötyszer 120 ívnyi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzet-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtár elfogad. Bécsben, Sze-linaki György cs. kir. egyet. könyvtár, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárosokhoz, a kik szintén föl vannak batalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

Angol ujdonság ruhák és öltözetekre!

Egyenértékű verseny a lyoni bársonnyal, az árnak egy negyedrészen.

Kékesfekete, elpusztíthatatlan, valamint minden más divatos színben.

NONPAREIL

A gyári-jegy másolat, mely minden egyes németek tonakáldatán rajta van.

VELVETEEN

Könnyű! Odatapadó! Selyemszerű! Tartós! Brilláns! Erős szövésű! Esőseppelktől nem lesz foltos!

Bárminemű alkalmazásban pótolja a lyoni bársonyt!

Kapható minden nagyobb divatárú-üzletben.

GYULAI PÁL
KÖLTEMÉNYEI.

Második bővített kiadás a költő arcképevel.
Füze 4 frt. Díszkötésben 5 frt 50 kr.

VÖRÖSMARTY ÉLETRAJZA.

Második javított kiadás Vörösmarty arcképpel.
Füze 2 frt. Félbörkötésben 3 forint.

EMLÉKBESZÉDEK.

Füze 2 frt. Félbörkötésben 3 forint.

Tartalma: Kazinczy Ferencz. — Pákh Albert. — B. Eötvös József. — Toldy Ferencz. — Kriza János. — Szigligeti Ede. — B. Kemény Zsigmond. — Gróf Széchenyi utolsó évei. — B. Jósika Miklós. — Mezősas László. — Kosuth levele Deák halálakor. — A Vasár-napi Ujság 25. évfordulóján.

KATONA JÓZSEF
és
BÁNKBÁNJA.

Katona arcképpel. Füze 2 frt.
Vászonba kötve 2 frt 40 kr.

EGY RÉGI UDVARHÁZ
UTOLSÓ GAZDÁJA.

Dörre Tivadár rajzaival. Harmadik kiadás.
Füze 1 frt 40 kr. — Díszkötésben 2 frt.

ANDEL J. ÓVSZERE
A MOLY ELLEN.

Moly elleni óvszerem a legbiztosabb védelmet nyújtja arra, hogy a téli ruhákba, szőrmékbe, butorokba, stb. a rendkívül kártékony moly ne fészkelje magát; a leghatásosabb és legeszállatlanabb különlegességekből van így összeállítva mű-szerint annak biztos hatására teljesen számolhatni.

Ára üvegenként 25, 35, 50 és 70 kr.

ANDEL J. tengertüli rovarpora.

Nem tévesztendő össze a közönséges fereggörrel. A tengertüli por direkt készített specialitás s biztos hatású. Alkalmazása új szerkezetű s olcsó 1579

féreg-porzó fecskendő

által történik. — Az említett por, mondhatni, természetfeletti erővel bír, kiirtja a **voloskát, bolhát, svábbogarat, munnakéféket, molyt, legyet és hangyaféregtet**, egyáltalán az egész feregket létét csodálatos gyorsan, biztosan és pedig olyképp, hogy a feregekből semminemű maradékot sem hagy vissza. Ára üvegenként, 20, 40, 60, 80 kr. és 1 frt. Egy darab féreg-porzó gép ára 45 kr.

Budapestben **Török J. gyógyszerésznél, király-utca 12.**

Továbbá B.-Osaba: Badics. Besztercebánya: Göllner. Brassó: Jekelius. Eger: Köllner. Eszék: Dienes. Kalocsa: Horváth. Kecskemét: Katona. Komárom: Kovács. Léva: Medveczy. Losoncz: Kirchner. Miskolcz: Szabó Gyula. Munkács: Traxler. N.-Yára: Molnár. Pozsony: Füstöly. R.-Szombat: Lészka. Szarvas: Baris. Székesfehérvár: 9804 Diehalla. Zólyom: Stech.

Egy egész fogsor 55 forint

Egy műfog 3 forint

GRÓSZ LAJOS

a nagyérdemű közönségnek legjobban berendezett fogtechnikai műtermét ajánlja, hol is teljes jóállás mellett mindennemű 1657

műfog és fogsor,

vahalmint **műleges szájpadiás** (Obturateur) a legújabb amerikai mód szerint készítettik. Készítményeinek szoliditása mellett az általa 16 évi gyakorlatiattal bel-és külföldön szerzett tapasztalatok tanuskodnak.

Műterm:
Budapestben, IV., Magyar-utca 1. sz. a hatvani-utca sarkán. 9808

HAZAI IPAR

Levélpapír-ujdonságok

jelentek meg

RIGLER JÓZSEF EDE

budapesti gyártelepében.

Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában

kecskeméti utca 13-dik sz. a.

Kimerítő árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Gyártelep: VI. rózsá-utca. 55. sugárútról jobbra.

ANDEL J. ÓVSZERE
A MOLY ELLEN.

Moly elleni óvszerem a legbiztosabb védelmet nyújtja arra, hogy a téli ruhákba, szőrmékbe, butorokba, stb. a rendkívül kártékony moly ne fészkelje magát; a leghatásosabb és legeszállatlanabb különlegességekből van így összeállítva mű-szerint annak biztos hatására teljesen számolhatni.

Ára üvegenként 25, 35, 50 és 70 kr.

ANDEL J. tengertüli rovarpora.

Nem tévesztendő össze a közönséges fereggörrel. A tengertüli por direkt készített specialitás s biztos hatású. Alkalmazása új szerkezetű s olcsó 1579

féreg-porzó fecskendő

által történik. — Az említett por, mondhatni, természetfeletti erővel bír, kiirtja a **voloskát, bolhát, svábbogarat, munnakéféket, molyt, legyet és hangyaféregtet**, egyáltalán az egész feregket létét csodálatos gyorsan, biztosan és pedig olyképp, hogy a feregekből semminemű maradékot sem hagy vissza. Ára üvegenként, 20, 40, 60, 80 kr. és 1 frt. Egy darab féreg-porzó gép ára 45 kr.

Budapestben **Török J. gyógyszerésznél, király-utca 12.**

Továbbá B.-Osaba: Badics. Besztercebánya: Göllner. Brassó: Jekelius. Eger: Köllner. Eszék: Dienes. Kalocsa: Horváth. Kecskemét: Katona. Komárom: Kovács. Léva: Medveczy. Losoncz: Kirchner. Miskolcz: Szabó Gyula. Munkács: Traxler. N.-Yára: Molnár. Pozsony: Füstöly. R.-Szombat: Lészka. Szarvas: Baris. Székesfehérvár: 9804 Diehalla. Zólyom: Stech.

VASÁRNAPI UJSÁG

33-IK SZÁM. 1884. BUDAPEST, AUGUSZTUS 17. XXXI. ÉVFOLYAM.

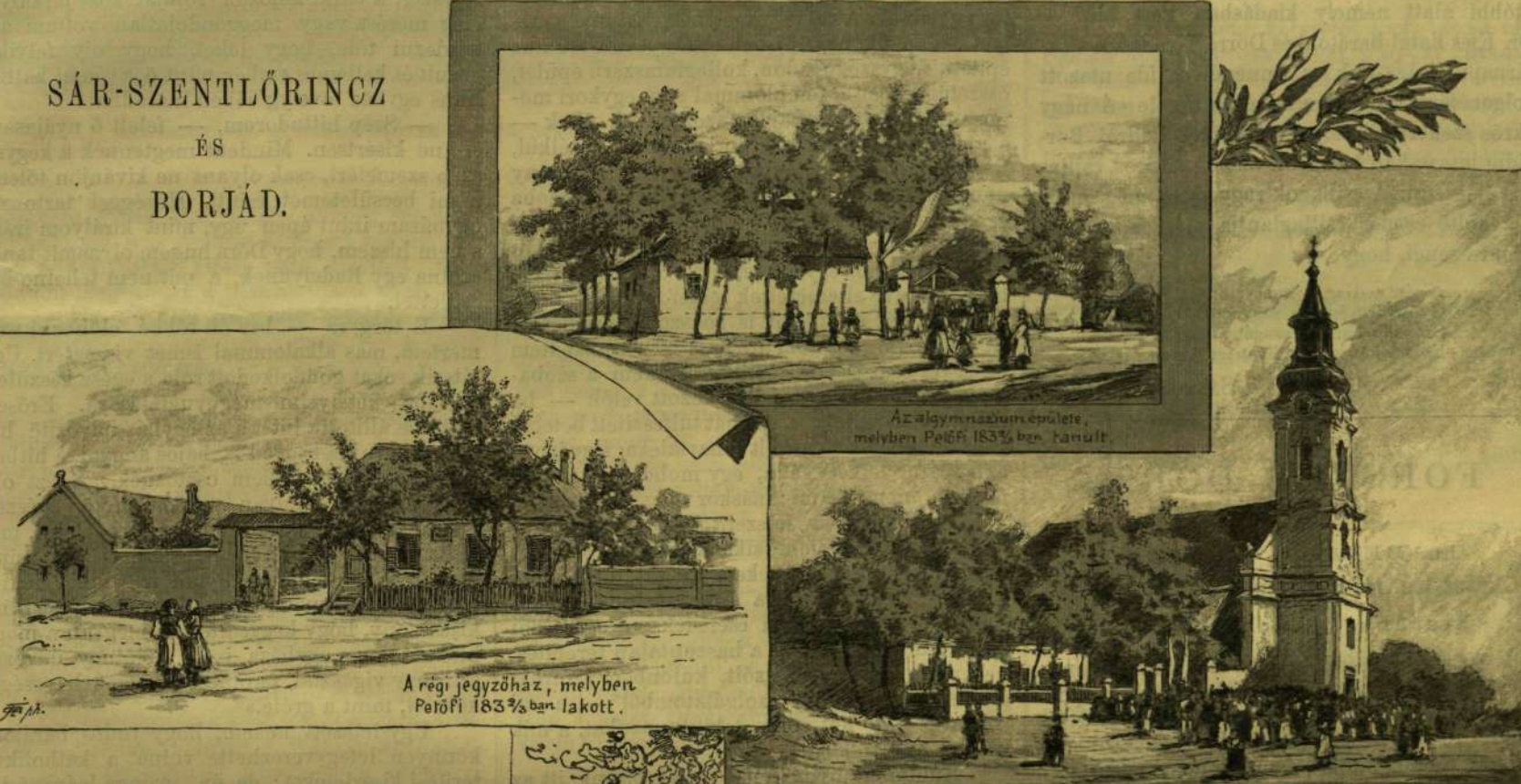
Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félre ... 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 2 frt. félre ... 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt. félre ... 3 •

Közlési előfizetésekre a postailag meghatározott viteldi is csatlakod.

SÁR-SZENTLŐRINCZ
ÉS
BORJÁD.

A régi jegyzőház, melyben Petőfi 1833-ban lakott.

Az algyimnázium épülete, melyben Petőfi 1833-ban tanított.

Evang. templom és paplak.

SÁR-SZENTLŐRINCZ, tősgyökeres szép magyar falu, ott nyulik el a Balatonból eredő Sió mellett, Tolna vármegyében. Van gyönyörű áldott rónája, melyet félkörben koszoruz a kitünő bortermő borjádi szőlőhegység. Szentlőrincz-pusztát az 1721-ik esztendőben szállotta meg nyolc család, tudniillik a Fördös György, Szivos Ádám, Katona Márton, Fejér János, Cseh György, Tót Péter, Fenyő András és Gál Mihály családjaik. E nyolc családból és a később leginkább Veszprém-, Vas- és Győr-vármegyéből ide származottakból alakult meg a most kétezer lélekszámú község.

Messze vidéken ritkítja pártját e szép fekvésű, akáczfás, széles és hosszú utcájú falu, melynek jómódu, derék népet szorgalom, takarékoság, tisztaság, józanság és értelmesség jellemzi. Aláhúztam a józan szót, mert Lőrincz korcsmája rendesen kong az ürességtől; a mi pedig az értelmességet illeti: itt irni, olvasni s számolni nem tudó egyén csak elvétve találkozik. Iskoláiba megintés nélkül jár fel minden tanköteles növendék s a felnöttek nagy buzgósággal látogatják a sugártornyú csinos templomot, mely 1775 aug. 10-én szenteltetett föl, midőn itt Nagy István volt a lelkész s egyszermind dunántúli ág. hitv. evang. szuperintendens. Nagy István előtt Szenczei Bárány György, a kitünő pedagógus s tolnavármegyei evang. gyülekezetek megteremtője és Perlaki Gábor szuperintendens hirdették itt az ígét. Nagy István után a nagyhirű s a lőrinczi öregek által maig is kegyelettel emlegetett Balassa János lelki-pásztorokodott. Itt, a templom melletti paplakban született az európai hírv orvos, Balassa János, 1814. május 8-án. Elemi oktatást iskolánkban nyert s innen lépett át *«az algyimnázium épületébe»*, e régi nagy iskolába, mely az 1806-ik esztendőben épült *«nagyobbbrézt ezen ekklezsiának költségével»*, Nagy István kormányzása mellett. Tanárok voltak benne a multban: Barla Mihály, Unger Mihály, Druglányi Dávid, Haag Péter s 1832-től *Lehr* András, ki az 1833-s-ik tanévben itt oktatta az 1-ső osztályban Petőfit, ki ezen kedves tanárát, különösen a latin nyelvben tőle nyert alapos tanításért mindig hálás kegyelettel emlegette. E házban született *Lőrinczi (Lehr) Zsigmond*, a korán elhunyt tehetséges költő és pozsonyi tanár, 1841. szept. 1-én, és *Lehr* Albert akadémiai lev. tag, budapesti tanár s Arany kitünő magyarázója, 1844. ápr. 25-én. — Ez iskola az 1870-ik tanévben Bonyhádra tétetett át, mindenesetre kárára a magyar nyelvnek, melyet a német községekből